

Täysistunto

Tiistai 31.5.2016 klo 13.59—17.32

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 88/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

14.02 **Valtiovarainministeri Alexander Stubb** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänään me käsittelemme toista lisätalousarviota tälle vuodelle, ja aloittaisin muutamalla sanasella meidän taloustilanteesta.

Viime viikollahan me saimme valitettavan huonoja uutisia: sekä Microsoftin irtisanomiset että Talvivaaran kaivoksen mahdollinen alasajo tekivät meille viime viikosta oikeastaan talouden mustan viikon. Silti ei kannata vajota synkkyyteen tai epätoivoon, on keskityttävä niihin vahvuuksiin, joita Suomella on vaikeassakin tilanteessa. Jonkin loppu voi aina olla myös uuden alku. Itselläni tulee mieleen 1990-luku, jolloinka me elimme telekommunikaatiovallankumouksen aikakautta ja Nokian nosteessa Suomen talous lähti kasvuun ja nousimme sellaisesta top 30 -maasta top 3 -maaksi. Nyt me seisomme kaikki neljännen teollisen vallankumouksen kynnyksellä, ellemme jo ole sen keskiössä: siis digitalisaatio, robotisaatio, 3D-printtaaminen, teollinen internet ja tekoäly. Suomalaisen insinöörin kykyä hallita ja ratkoa ongelmia ja nousta uudestaan ei kannata koskaan aliarvioida. Eli uskon vahvasti siihen, että Suomi on hyvä maa perustaa uusia työllistäviä yrityksiä ja me voimme tehdä vielä paljon sen eteen, että yrittäminen, työnteko ja uuden luominen on jatkossa vielä nykyistäkin kannattavampaa.

Me näkisimme hallituksen puolelta sen niin, että nyt on päästävä irti leikkausten moodista ja mentävä kohti työllistämisen moodia, ja siinäkin mielessä juuri näillä hetkillä me elämme aika ratkaisevia aikoja. Työmarkkinajärjestöt, heidän liittonsa, ovat asettaneet oman deadline tuohon kello 16:een, jolloinka liittokierroksella olisi tarkoitus viedä kilpailukyky sopimus TESeihin. Jos ja kun se tapahtuu — toivon mukaan — kunnianhimoisella tasolla, nämä vaikeat päätökset siis, niin olemme arvioineet, että meidän työllisyystilanne paranee ainakin 35 000 uudella työpaikalla, ja se varmasti on meille kaikille hyvä uutinen.

Hallitus tulee tietenkin jatkamaan työllistämispolitiikkaansa. Me katsomme toimia paikallisesta sopimisesta. Työttömyysturvaa uudistamalla, sääntelyä keventämällä, työllistämisen kynnystä madaltavilla uudistuksilla ja yrittäjyyden toimintaympäristöä parantamalla voidaan luoda vielä tuhansia uusia työpaikkoja lisää. Olemme jo kertoneet julkisuuteen sen, että tuomme syksyllä ulos yrittäjäveropaketin, joka sisältää varmastikin maksuperus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

teisen alv:n, yrittäjälisäyksen. Se sisältää myös sukupolvenvaihdon ja monia erilaisia toimenpiteitä.

Haluaisin nostaa esille hallituksen toimenpiteistä erityisesti yhden esimerkin eli kauppojen aukiolojen vapauttamisen, joka on kaupan alan mukaan ollut selvä positiivinen syysäys meidän kasvulukuihin ja alan työllisyyteen. Ja muutenkin olemme ensimmäistä kertaa kolmen taantumavuoden jälkeen saaneet todistaa taloudessa positiivista väriä. Nyt haluan korostaa sitä, että meillä oli supistuva talous vuosina 2012, 2013 ja 2014, ja meillä on positiivista väriä taloudessa siinä mielessä, että viime vuonna oli ensimmäinen kasvun vuosi, joskin heikko sellainen, 0,5 prosenttia. Tänä vuonna valtiovarainministeriö arvioi omassa ennusteessaan kasvuksi 0,9 prosenttia ja komissio antaa meille 0,7 prosenttia. Uskon itse, että tämä kilpailukykysojimus tulee omalta osaltaan avittamaan tämänkin vuoden kasvua.

Eli positiivista väriä Suomen taloudessa on pitkää, pitkää aikaa. Pitää muistaa, että talouskriisi lähti liikkeelle vuonna 2008 Lehman Brothersin kautta. Sen jälkeen me olemme vahvasti vuosina 2009, 2010 ja 2011 elvyttäneet ja pyrkineet saamaan lisää vauhtia talouteen. Nyt meillä on myös kansainvälisen talouden puolelta tiettyä myötätuulta: euron alhainen, matala arvo suhteutettuna dollariin, EKP:n elvyttävä rahapolitiikka ja tietysti raaka-aineiden hinnat. Ne ovat myötätuulia, hyvin todennäköisesti lyhytaikaisia, eivät sinällään rakenteellisia. Haluaisin myös nostaa esille sen, että talouskasvun elpymisen myötä työllisten lukumäärä tulee kuluvaan vuonna kasvamaan 0,3 prosenttia ja työttömyysaste tulee hieman laskemaan. Eli suunta on oikea, ja toivon ja uskon, että pystymme tällä tiellä jatkamaan.

Tästä positiivisesta väristä huolimatta Suomen julkinen talous on edelleen vaikeuksissa, ei siitä pääse yli eikä ympäri. Meidän julkisen talouden tila kohenee sopeutustoimien vaikutuksesta, mutta silti se jää alijäämäiseksi lähivuosien ennusteissa. Nyt ensimmäistä kertaa pariin vuoteen saimme viime vuonna painettua alas julkisen talouden alijäämän EU:n perussopimuksen mukaisen 3 prosentin viitearvon alle eli 2,7 prosenttiin, mutta samalla julkinen velka ylittää reilusti 60 prosentin raja-arvon, eli työtä ja työskarkaa on myös sillä tasolla. Velkaantumisen taittamisen ja talouden kuntoonsaattamisen suuri urakka ei siis ole missään nimessä vielä maalissa, ja julkinen talous tarvitsee vielä monta, monta vuotta tästä eteenpäin vastuullista hoitoa, jos halutaan pysäyttää meidän lasten harteille hitaasti raskaaksi taakaksi kasautuneen velkavuoren paisuminen entisestään. Samalla on tietysti olennaista, että onnistumme kasvua luovissa rakenteellisissa uudistuksissa.

Tätä taustaa vasten me olemme laatineet lisätalousarvion, ja me olemme tehneet lisäyksiä vain välttämättömiin kohteisiin, kuten perinteisiin kuuluu, kuten erityisesti kevään lisätalousarviossa yleensä on tapana. Lisätalousarviovarausta on saatava riittämään vielä syksylläkin mahdollisiin eteen tuleviin pakottaviin tarpeisiin, ja siksi keväällä nämä kukkaronnyörit pidetään vielä hieman tavallista tiukemmalla.

Mikä on se esitys, joka teillä on tänään pöydällä? Siinä ehdotetaan yhteensä 230 miljoonan euron lisäystä. Sehän johtuu pitkälti siitä, että tänä vuonna Suomeen on arvioitu tulevan 10 000 uutta turvapaikanhakijaa ja vastaanottokeskusten määrärahat olivat kokonaisuudessaan siis tästä yli puolet, noin 130 miljoonaa euroa. Tämä lisäys johtuu viime vuoden lopun suuresta tulijamäärästä.

Lisäksi tietysti oleskeluluvan saaneiden lakisääteiseen sosiaaliturvaan ehdotetaan tarvittavat määrärahaerotukset. Hallitus satsaa myös oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kielitestaukseen, osaamiskartoitukseen ja kotoutumiskoulutukseen 10 miljoonan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

euron lisäyksellä. Kotoutumisessa onnistuminen on tietysti aivan kriittistä. Eli käytännössä meidän täytyy siirtyä samantyyppiseen kriisimoodiin, joka meillä oli vastaanottamisessa viime vuonna, nyt kotouttamisen puolella, niille karkeasti 30 prosentille hakijoista, jotka Suomeen jäävät. Me olemme myös päättäneet perustaa erityisen poikkihallinnollisen kansliapäällikköryhmän pohtimaan uusia ratkaisuja nimenomaan tämän kotoutumisen keskeisiin kysymyksiin.

Puhemies! Toinen suuri kokonaisuus tässä lisätalousarviossa liittyy alussa mainitsemaani Talvivaaraan ja kaivoksen toiminnan jatkamiseen ympäristön kannalta vastuullisella tavalla. Eli Terrafame Group Oy:n pääomaa ehdotetaan korotettavaksi 144 miljoonaa euroa, ja tällä lisämäärärahalla arvioidaan katettavan kaivoksen toimintakustannukset kuluvan vuoden loppuun saakka. Samanaikaisesti valtio varautuu kaivostoiminnan hallittuun sulkemiseen ja keskustelujen jatkamiseen yksityisen rahoituksen hankkimiseksi Talvivaaraan. Eli kaksivaiheinen päätös: ilmoitetaan sulkemisprosessista ja samalla jatketaan keskustelua ja haetaan yksityistä rahoitusta matkan varrella. Elinkeinoministeri Rehn voi tätä varmasti vielä täsmentää tässäkin keskustelussa.

Tässä lisätalousarviossa hallitus tekee myös satsauksen omais- ja perhehoidon kehittämiseen. Eli olemme antaneet lisätalousarvioesityksen yhteydessä myös asiaa koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle, ja omaishoidon mahdollisuuksia parantavat lakiesitykset on tarkoitus loppuvuodeksi toteuttaa nyt lisätalousarviossa esitettävällä noin 49 miljoonan euron valtion rahoituksella — eli omaishoitoon lisää. Omaishoidon ja perhehoidon edellytyksien parantaminen ja hoitomuodon lisääntyminen korvaa muuta ympärivuorokautista hoitoa, mikä taas vähentää kustannuksia.

Muutamia pienempiä eriä, puhemies, tähän loppuun: Kriisinhallintamäärärahaa tulee 7,4 miljoonaa euroa Irakin ja Välimeren operaatioihin, Äänekosken biotuotetehtaan liikenneväylän rakentamisen nopeuttamiseen 4,7 miljoonaa euroa, ja E18:n Hamina—Vaali-maa-välin rakentaminen, sen aikaistaminen, maksaa noin 3 miljoonaa euroa. Nämä lisäykset ovat mahdollisia EU:n tuloutettujen TEN-tukien kautta myös. Lisätalousarvioehdotus sisältää myös 80 miljoonan euron korvamerkinnän Valtion asuntorahastosta uuden lyhytaikaisen korkotuen rahoittamiseksi, mikä toivottavasti tuo vipinää vuokra-asuntomarkkinoille. Ja vielä vientiäkin vauhditetaan edistämällä suomalaisten yritysten pääsyä Astanan maailmannäyttelyyn. Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin ehdotetaan puolestaan 3,1 miljoonan euron lisäystä yliopistoalan ja Microsoftin EGR-hankkeisiin, joiden osalta haetaan rahoitusta Euroopan globalisaatorahastosta.

Kun katsotaan tulopuolta, niin verotuloja koskevaa arviota korotetaan 156 miljoonaa euroa ja sekalaisten tulojen arviota korotetaan 66 miljoonalla eurolla eli nettomääräisesti tuloarviota korotetaan niiden mukaisesti noin 222 miljoonaa euroa. Varsinaisten tulojen, siis 222 miljoonan euron ja lisätalousarvion sisältämien määrärahojen, 455 miljoonan euron, lisäys huomioon ottaen vuoden 2016 toinen lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainaa 233 miljoonaa euroa. Eli nettolainanotoksi vuonna 2016 arvioidaan 5,6 miljardia euroa ja valtionvelan määrän vuoden 2016 loppuun mennessä arvioidaan olevan noin 106 miljardia euroa, mikä on noin 50 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, siis valtion puolella, ei julkisella puolella kokonaisuudessaan.

Eli nyt annetun lisätalousarvioehdotuksen jälkeen jakamattomaksi varaukseksi jää loppuvuodelle noin 94 miljoonaa euroa. Se ei ole liikaa, kun otetaan huomioon loppuvuodesta mahdollisesti eteen tulevat määräraharatkeet, keskeisinä epävarmuustekijöinä varmaankin tuo mainittu Talvivaara ja vesitaseen kehitys kaivosalueella, maahanmuuttotilanteen kehitys

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

tyminen kesän aikana sekä mahdolliset viime viikon synkistä työllisyysuutisista aiheutuvat lisätarpeet loppuvuodelle.

Tässä, arvoisa puhemies, tiivis katsaus talouden näkymiin ja nyt käsittelyssä olevaan lisätalousarvioesitykseen sen keskeisiltä osin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valtiovarainministerin esittely antaa aiheen lyhyeen debattiin, tai ei nyt niin lyhyeenkään välttämättä. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lisätalousarvio ja sen velanottotarve tälle vuodelle osoittaa, niin kuin SDP on pitkään sanonut, että näyttää siltä, että tänä vuonna otetaan enemmän velkaa kuin otettiin viime vuonna. Tämä on vain hyvä huomata, että kaikki ne puolueet, jotka ovat puhuneet velanoton pienentämisestä, ottavat tänä vuonna enemmän velkaa kuin viime vuonna.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt tämänkin lisätalousarvion merkitys tulee suhteessa siihen, mitä työmarkkinoilla tapahtuu, ja eletään ratkaisevia hetkiä kilpailukyksopimuksen osalta. On erinomainen asia, että niin useiden työmarkkinajärjestöjen kuin SDP:n ja lähes koko opposition vaatimuksesta hallitus luopui neljän kuukauden ilmaistystä. Tämä on hyvä asia ja varmasti parantaa edellytyksiä saada ratkaisu aikaiseksi.

Mutta kiinnitin huomiota siihen, että valtiovarainministeri totesi, että nyt pitää päästä pois leikkausmoodista, leikkausten moodista pitää päästä pois. Kysyisin arvoisalta valtiovarainministeriltä: olisiko nyt paikallaan — myös näiden Microsoft-uutisten valossa — harkita uudelleen päättämianne leikkauksia työttömyysturvaan? Mehän tiedämme, että nämä hiertävät myös siellä sopimusneuvotteluissa edelleen. Nyt kannattaisi perua karenssiaikojen pidentämiset (Puhemies koputtaa) työttömyysturvasta, ja varmistaistte kilpailukyksopimuksen.

14.16 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka ollaan kuinka rikkaiden talojen poikia, niin kun ei ole rahaa, niin ei ole rahaa. Ja se, että tulevaisuudessa päästäisiin eteenpäin, edellyttää, että kaikki ne pienetkin mahdollisuudet, jotka ovat olemassa, pitää käyttää aktiviteetin nostamiseen. Kuitenkin kaikkein suurin asia, joka jo tässä keskustelussa on tullut edellisten puhujien osalta esiin, on tämä kilpailukyksopimus. Se antaa mahdollisuuden, se lisää ennustettavuutta, se lisää luotettavuutta, ja jos se syntyy, tämän jälkeen meidän on entistä tarkemmin mietittävä, mitenkä saamme aikaan kasvua. Ne kaikki pienet kasvun edellytykset, jotka ovat käytössä, jotka ovat mahdollisia, pitää ottaa käyttöön, ja siksi kaikki keinot pitää tämän sopimisen jälkeen, jos se onnistuu, ottaa käyttöön niin, että meillä on yhteinen suunta löytää kasvun siemen tässä uudessa tilanteessa.

14.17 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan jonkinlaisena itsekritiikkinä myös ministeri Stubbilta sen, kun hän sanoi, että pitäisi päästä leikkausmoodista eroon. Se oli tervetullut muutos hallituksen linjaan, nimittäin tässä on nyt vuosi hukattu aikaa, kahteen asiaan: te olette toteuttaneet tosi isoja leikkauksia, joista monet vaarantavat kotimaista ostovoimaa ja perheiden luottamusta omaan tulevaisuuteensa sekä heikentävät meidän koulutusta ja tulevaisuuden osaamista, ja sitten on ollut tämä kilpailuky-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

kypaketti, joka on osin viivästyttänyt niitä oikeita toimia työllisyyden ja yrittäjyyden edistämiseksi tässä maassa, kun sitä on vain odoteltu ja odoteltu.

Arvoisa puhemies! Kysynkin: Miten hallitus nyt näkee, että työllisyyttä ja yrittäjyyttä voitaisiin edistää vielä loppuvuoden aikana, koska nyt siellä tarvittaisiin positiivisia signaaleja? Miten saataisiin lisää investointeja Suomeen, onko teillä siihen uusia suunnitelmia? Valitettavasti tässä lisätalousarviossakin rahat menevät nyt yhden aiemman ongelman hoitamiseen eli Talvivaaraan, joka edelleen jatkuu. (Puhemies koputtaa) Toivon teiltä panostuksia myös ympäristöongelmien ratkaisemiseen siellä Talvivaaran alueella.

14.18 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä. Todella, valtio ottaa edelleen velkaa, ja se on meille, totta kai, huolenaiheena jatkuvasti. On tietenkin hyvä huomata myös sitten oppositiossa, kun te jatkuvasti vastustatte näitä leikkauksia, että samaan aikaan olette itsekin huolissanne tästä velkaantumisesta, kun tuote sen täällä esiin. Eli meillä on sentään joku yhteinenkin huoli, ja se on aivan aiheellinen.

Niin, meillä on ihan hyvä kehitys verrattuna siihen, mitä se oli todella vuosina 12, 13, 14. Suunta on sentään kääntynyt, vaikka vauhti on vielä hidas, eli tähän voidaan olla tyytyväisiä, ja tämä on rohkaisevaa.

Ministeri toi esiin myös maahanmuuton kustannukset, jotka varmasti ovat kansalaisia kiinnostava tekijä tässä tilanteessa, missä maahanmuutto viime vuonna nimenomaan turvapaikanhakijoiden muodossa oli hyvin korkea. Voitteko vielä erotella, mistä nämä kustannukset, mitkä mainitsitte, syntyvät?

14.19 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n vaihtoehtobudjetissa otettiin tälle vuodelle velkaa 330 miljoonaa vähemmän kuin mitä hallitus on nyt omassa budjetissaan ottanut, ja ero itse asiassa vain kasvaa tämän lisätalousarvion myötä.

Arvoisa puhemies! Kyse on aina arvovalinnoista. Hallitus vie Suomea väärään suuntaan omalla politiikallaan. Tästä lisätalousarviosta puuttuvat kaikki elementit, jotka lisäisivät työllisyyttä. Tästä lisätalousarviosta puuttuvat kaikki elementit, joilla vahvistettaisiin kasvua ja sitä kautta vahvistettaisiin tulevaa taloutta ja sitä kautta tulevaa työllisyysastetta. Itse asiassa se käänne, josta valtiovarainministeri puhui, johtuu vuoden 2015 talousarviosta ja sinne tehdyistä lisäsatsauksista infrastruktuurin rakentamiseen ja rakentamiseen ylipäättään. Sitä kautta talous on kasvamassa. Tämä on aika monen asiantuntijan arvio viime vuoden talouskasvusta. — Kiitos.

14.20 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin sellainen fiilinki tästä jää, että SDP ottaisi vähemmän velkaa, vihreät ottaisivat enemmän velkaa, mutta molemmat kyllä kuluttaisivat valtion varoja enemmän. En ihan tiedä, millä yhtälöllä tämäkin toimii.

Ihan olennainen osa sitä, että voitaisiin päästä tästä leikkausmoodista eteenpäin, on se, että nyt on etupainotteisesti kannettu vastuuta valtiontaloudesta ja tehty jo tämän vaalikauden alussa ne vaikeat ratkaisut. Se on hallituksen saavutus. Toki on myönnettävä, että ihan välttämätöntä on se, että tämä kilpailukyky sopimus ja sitä kautta tulevat myönteiset työllisyysvaikutukset toteutuvat, ja minä luulen, että siitä ollaan hyvin laajalti tässä salissa yhtä mieltä. Se välitön työllisyysvaikutus oli jo arvioitu 35 000 lisätyöpaikkaan, ja jos ja kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

sen paikallisen sopimisen kautta päästään jonkun verran eteenpäin, jatkossa vieläkin enemmän, niin sieltä tulee vielä (Puhemies koputtaa) lisää.

14.22 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jakovaraa jää tosiaan 90 miljoonaa. Valtiovarainministeri, tämä oli oikeastaan uutinen, kun totesitte, että on aika siirtyä leikkausten linjalta pois. Pysykää nyt sitten sanojenne takana ja — niin kuin täällä on esitetty — luopukaa esimerkiksi työttömyysturvaan suunnitelluista leikkauksista.

Totesitte, että paineita syksyn aikana tulee. Me olemme pettyneitä, että tässä lisätalousarviossa ei edelleen yhtään euroa annettu akuutin työttömyystilanteen hoitamiseen. Starttirahat ovat loppuneet, palkkatukirahat ovat loppumassa — työllisyysmäärärahoja olisi pitänyt lisätä. Niitä ei tullut. Millä tavalla te pystytte syksyn lisäbudjetissa samaan aikaan varautumaan Talvivaaran lisärahoituksiin, muihin yllättäviin menoihin, jos te edelleen pidätte kiinni siitä liian ahtaasta kehyksestä? Leikkausten välttäminen siinä tilanteessa on vaikeaa, mutta rohkaisten kyllä siihen todella täysillä.

14.23 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä nyt on todella tärkeää nähdä Suomen talouden suuri kuva. Minä luulen, että tämä pikkunäppärä oppositiopolitiikka ei kyllä vie yhtään Suomea eteenpäin. Nyt on aika sopia, nyt todella on aika sopia työmarkkinajärjestöjen kesken, jolloin hallituskin on mukana, sellaisesta kilpailukyvyistä, joka palauttaa uskoa Suomen talouteen. Luottamusvaje on talouden vajeista kaikkein pahin. Tämä kilpailukyky sopimus on jo tässäkin vaiheessa palauttanut luottamusta, ja nyt on aika viedä tämä päätökseen. (Susanna Huovisen välihuuto)

Myöskin etujärjestöillä on oma keskeinen vastuunsa, niin kuin meilläkin täällä eduskunnassa. Jättäkää nyt se oppositioliturgia vähemmälle, nähkää suuri kuva. Tuetaan kaikki siitä, että sovitaan yhteiskuntasopimuksesta, luodaan luottamusta Suomen talouteen ja siitä jatketaan, niin kuin edustaja Kalli totesi, työllisyyttä parantavilla uudistuksilla ja siten turvataan todella suomalaista hyvinvointia.

14.24 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo, mitkä tahot tässä ovat yrittäneet edistää sopua yhteiskunnassa ja mitkä eivät, niin minä olen kyllä huomannut, että suurin kritiikki tätä kilpailukyky sopimusta kohtaan on tullut hallituspuolueiden rivistä — ei ehkä tarvitse nimiä erikseen mainita. Näyttää siltä, että myös hallituksen koko toimet ovat tähän mennessä vain heittäneet hiekkaa tämän kilpailukyky sopimuksen tielle. Tänään saatiin ensimmäinen hyvä uutinen, kun hallitus luopui tästä neljän kuukauden ilmaistyöstä, jota täällä oppositiossa vastustettiin. Nimenomaan sillä perusteella oli hyvä, että hallitus luopui, että uskon, että mahdollisuudet saada sopimus aikaiseksi ovat paremmat.

Mutta mitä tulee näihin leikkauksiin, niin nyt minä menin entistä enemmän sekaisin. Valtiovarainministeri sanoi, että pitää päästä leikkausmoodista pois, ja hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajat edelleen täällä leikkauksia hehkuttivat. Kysyn valtiovarainministeriltä, oletteko valmiita nyt luopumaan työttömyysturvaleikkauksista, ja kysyn, mikä on hallituksen verolinja tähän kilpailukyky sopimukseen liittyen. Mikä on verolinja tänään, arvoisa valtiovarainministeri?

14.25 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det är klart att vi är i en besvärlig situation och vi behöver göra allt för att lyfta Finland, men det verkar

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

som om regeringen skulle ha glömt bort att vi för två månader sedan hade en traktormarsch till Senatstorget, och i den här tilläggsbudgeten hade man nu haft möjlighet att åtgärda jordbruket och komma med några små lättnader till de finska jordbrukarna.

Arvoisa puhemies! On surullista lukea, että edelleen menee valtavasti rahaa Talvivaaraan. Sille me emme voi paljon mitään, mutta satoja, satoja miljoonia on sinne mennyt. Samalla tiedetään, että meidän maatalous on erittäin tiukassa tilanteessa ja meidän maanviljelijät kärsivät siitä taloudellisesta tilanteesta tänä päivänä. Olisimme odottaneet ruotsalaisen eduskuntaryhmän puolelta, että hallitus nyt olisi tuonut jonkuntyyppisen maanviljelijäpaketin. Onko tällainen tulossa, ja aikooko hallitus tehdä jotain maanviljelijöitten tilanteen parantamiseksi, vai onko hallitus unohtanut maanviljelijät?

14.26 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Henrikssonilta hyvä puheenvuoro.

Edustaja Kalli peräänkuulutti toimenpiteitä ja evästyksiä talouskasvuun, ja hyvä näin, mutta se vaatii myöskin toimenpiteitä. Suomella olisi mahdollisuus digitalisaation avulla miltei kaksinkertaistaa bruttokansantuotteen pidemmän aikavälin kasvuodotukset nykyisestä vajaasta prosentista noin 1,8 prosenttiin. Tämä digitalisaation vaikutus työpaikkoihin olisi myös merkittävä, mutta Suomen olisi investoitava enemmän pk-yritysten kansainvälistymiseen. Tuotteita ja osaamista meiltä löytyy, joilla Suomen elinkeinoelämä ja vienti saataisiin nousuun, kun vain teemme asiat oikein. Kysyn: mitkä ovat hallituksen konkreettiset toimet digitalisaation mahdollisuuksien edistämiseksi ja nimenomaan pk-yritysten kansainvälistymiseksi?

14.27 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan hämmentyneenä kuuntelin tätä keskustelun alkua, kun tässä salissa on viimeinen vuosi kuultu siitä, että oppositio huutaa, että täytyy luopua leikkauslinjasta ja siirtyä työllistämisen linjalle, ja nyt kun valtiovarainministeri kertoo sen, että leikkauslinjasta keskitytään enemmän työllisyyden linjaan, niin tuntuu, että sekään ei käy. (Välihuutoja vasemmalta) Minä luulen, että valtiovarainministerillä on taustalla nyt hyvin positiivinen kehitys tässä kilpailukykyopimuksen saavuttamisessa. Itsekin toivon sitä vilpittömästi, että se saavutetaan, ja se antaa hyvän pohjan nimenomaan päästä siitä leikkauslinjasta eroon — jota kukaan ei ole mielellään tietenkään tehnyt. Se mahdollistaa sen, että leikkauksista voidaan siirtyä työllistämisen politiikkaan.

Mutta kysyn oikeastaan valtiovarainministeriltä, kun sanoitte, että jakovaraa jää aika vähän loppuvuodeksi: onko niin, että mahdollisesti (Puhemies koputtaa) jouduttaisiin vielä tämän 144 miljoonan euron lisäksi laittamaan Talvivaaraan lisää rahaa?

14.28 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että useimmat tässä salissa haluavat uudistaa Suomea ja löytää uuden kasvun tien, mutta on aika eri näkemyksiä siitä, miten se voidaan saavuttaa. Siihen näen positiivisena panoksena sen, että ministeri Stubb sanoi, että leikkausmoodista pitäisi päästä eroon, koska leikkauksilla ei luoda kasvua. Minä uskon, että tämä on asia, minkä kuitenkin täällä useimmat myös salin oikealla laidalla tunnustavat, joten se ei voi olla vain politiikan keskeinen tavoite. Se voi myös vaarantaa kasvua, koska se heikentää kotimaista ostovoimaa ja ihmisten toimeentuloa. Silloin hallituksen pitää miettiä sitä, miten me saamme tavallisille ihmisille turvaa ku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

luttaa ja pärjätä arjessaan, olla luottavaisia työn tulevaisuuden suhteen, ja sitten investointeja myös Suomeen.

Tässä olen huolissani siitä, että jos nyt hallitus toteuttaa esimerkiksi tämän päivähoitomaksukorotuksen, mitä te suunnittelette, niin se ohjaa keski- ja pienituloisia naisia yhä enemmän kotiin ja voi laskea jopa työllisyysastetta. Oletteko valmiita myös työllisyyden nimissä perumaan tämän esityksen, joka on eduskunnassa, niin että (Puhemies koputtaa) päivähoitomaksuja ei koroteta?

14.29 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisin kysynyt elinkeino- ja valtiovarainministeriltä: nyt kun viime viikolla saimme kuulla uutisen, että Fortum ostaa Ekokemin ja sitä kautta tulee valtion kassaan lähes 200 miljoonaa, ollaanko nyt ei-uskovaisia EU:ta kohtaan, joka edellyttää kaikilta jäsenvaltioiltaan satunnaisten tulojen kohdentamisen valtion velanmaksuun, vai olisiko nyt tässä se hetki, että tätä tuloa voitaisiin käyttää niitten pk-yritysten kansainvälistymiseen, tuoda erilaisia mahdollisuuksia ja välineitä luoda työllistävämpää ja teollistavampaa politiikkaa?

Kyllä edustaja Satoselta haluan kysyä — ehkä vastaus tulee henkilökohtaisesti — kuinka niillä aloilla, millä on valtavasti osa-aikaisia työntekijöitä, se, että tehdään kolme päivää pidempää työaikaa, voi lisätä työllisyyttä ja työllisten määrää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministeripöydässä vedetään arpaa, ken tulee sitten vuoroonsa.

14.30 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin siitä, mitä edustaja Lindtman täällä sanoi: Jos kuuntelitte, mitä sanoin, niin totesin, että tämä hallitus on nimenomaan tehnyt siinä oikean linjavalinnan, (Antti Lindtmanin välihuuto) että leikkaukset on pistetty tähän alkupäähän vaalikautta ja sen jälkeen voidaan siirtyä pois siitä moodista, mutta jotta meillä on mahdollisuus selviytyä, se edellyttää myös sitä, että tämä työmarkkinatilanne menee suotuisaan suuntaan.

Edustaja Myllykoskelle voi vastata, että on minusta itsestäänselvää, että tässä ovat kaikki suomalaiset mukana. Varmasti löydetään siellä pöydässä sellainenkin ratkaisu, miten nämä osa-aikaiset sitten pääsevät siihen tilanteeseen mukaan. Nimenomaan palvelualan työntekijät voittavat siinä. Jos suomalaisen työn kilpailukyky nyt paranee, vienti lähtee vetämään ja tulee lisää rahaa meille tänne kansantalouteen, niin sitä kautta moni ihminen saa uutta työtä.

14.31 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri on siinä ilman muuta oikeassa, että talouden taivaalla on monenkirjavia merkkejä, mutta on siellä myös valoisia merkkejä, pienehköjä sellaisia mutta kuitenkin. Nyt liikutaan kuitenkin jo plussan puolella. Näppäimillä on nyt tämä kilpailukyky sopimus, YKS toiselta nimeltään, ja se on kyllä näytön paikka vähän kaikille meidän päättäjäkentässämme, että Suomi pystyy sopimaan itselleen tärkeistä asioista edullisesti. Se on näytön paikka ilman muuta, olletikin jos sitten siihen päälle voidaan vielä vaikutusta lisätäksemme panna sopivia veroratkaisuja. On nähtävä, että tämän tilanteen ratkaiseminen on suomalaisten päättäjien omissa käsissä ja vain omissa käsissä, käänne on saatavissa omilla päätöksillä. Siitä päästään sitten vähitellen siihen, että leikkausmoodista voidaan siirtyä todellakin työllistämispolitiikkaan ja päinvastoin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

14.32 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä täytyy todeta, että nämä leikkauksethan, jotka on päätetty, tulevat asteittain voimaan ja juuri kehyspäätöksessä hallitus lisäsi näitä leikkauksia 400 miljoonaa leikaten sieltä ihan kaikista heikoimpien ihmisten ostovoimaa näitä etuuksia leikkaamalla. Että ei tämä nyt ihan sillä tavalla ole, että leikkaukset on loppu tästä näin, vaan niitä tulee vaalikauden mittaan jatkuvasti voimaan.

Mutta, arvoisa puhemies, meillä on työttömyyden kustannukset reilu 5 miljardia vuodessa, ja tuolla on paljon ahkeria ihmisiä, työssä olevia ihmisiä, jotka odottavat myöskin, että saataisiin töitä näille ihmisille, jotka ovat työttöminä. Meillä on 16 000 ihmistä odottamassa, että saisi starttirahaa tai palkkatukea, jotta pääsisi työpaikkoihin — siellä on työpaikkoja olemassa. Eikö nyt kannattaisi näitten ahkerien ihmisten kuormaa tämän työttömän näkökulmasta kaataa pois sillä tavalla, että saataisiin sinne lisää rahoja? Olisin oletta-
nut, että lisäbudjetissa tälle puolelle olisi tullut merkittävästi lisää rahaa. Siellä on 16 000 työtöntä, jotka voisivat saada saman tien työpaikan, kun palkkatukirahat ja starttirahat lisäntyisivät, ja sillä taas voitaisiin helpottaa näitten ahkerien veronmaksajien tämänhetkistä painetta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari- **nen:** Nyt edustaja Terho, sitten ministeri, ja sen jälkeen sitten laajennamme tätä debattia puolue- ja ryhmäjohtajapainotteisuudesta laajemmin edustajia koskevaksi.

14.33 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä huomata tässä opposition kritiikissä, että siinä on se tavanomainen epäjohtonmukaisuus jälleen hyvin voimakkaasti mukana: Arvostellaan ensinnäkin sitä, että on tehty leikkauksia. Sitten arvostellaan sitä, että ei tehdä leikkauksia eli velkaannutaan. Tällä lailla luodaan tällainen arvostelu-, valitusautomaatti, joka varmistaa sen, että aina voi valittaa, mitä tahansa tehdään tai jätetään tekemättä.

Mutta se on aivan oikea havainto, minkä edustaja Rinne toi esiin, että leikkauspäätökset on nyt tehty etupainotteisesti. Se tarkoittaa, että nyt voidaan siirtyä leikkausmoodista pois. Tästä nimenomaan johtuu se, mitä ihmettelitte — tai ryhmänjohtajanne taisi ihmetellä aiemmin — että mistä johtuu, että vaikka näin paljon leikkauksia on tehty, niin silti otetaan velkaa: päätökset on tehty, ja ne päätökset tulevat vähitellen voimaan, jolloin vaalikauden lopulla päästään siihen, että velkaantuminen tasapainottuu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari- **nen:** Ministeri Stubb, 2 minuuttia. Koska teitä on niin monta, niin 2 minuuttia per ministeri.

14.35 **Valtiovarainministeri Alexander Stubb** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän kiteyttää vastaukseni.

Ensimmäinen asia, joka nousi esille, oli siirtyminen leikkausmoodista työllisyysmoodiin. Minä luulen, että me kaikki olemme tästä yhtä mieltä. Olemme yhtä mieltä myös siitä, että tehtyjä leikkauksia ei tietenkään tässä vaiheessa voi perua (Välihuutoja sosialidemokraattien ja vihreiden ryhmistä) — moni teistä sitä kysyi. Mutta olemme samaa mieltä myös siitä, että työllisyystoimia pitää jatkaa. Osa niistä liittyy tietysti kilpailukykyso-
pimukseen, ja osa liittyy niihin työllistäviin toimiin, joita hallitus tulee tulevaisuudessa tekemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Eilen sain mielenkiintoisen esimerkin: Keskustelin erään tamperelaisen it-yrittäjän kanssa, joka oli siirtynyt sosiaaliturvalta työllistäjäksi, työllisti omassa firmassaan seitsemän henkilöä. Hän kertoi, että olisi halunnut juuri irtisanotun koodaajaan palvelukseensa, mutta koodaaja totesi, että itse asiassa, koska hänen ansiosidonnainen työttömyysturvansa on niin hyvä, hän aikoo odottaa vuoden verran ennen kuin tulee. Nämä ovat sellaisia ikään kuin kannustinloukkujen purkamisia, joita me varmaan yhteiskunnassa tarvitsemme.

Me emme usko siihen, että ikään kuin rahaa ripottelemalla saadaan työllisyyttä. Haluaisin kuulla tietysti kaikki rakentavat ajatukset siitä, millä tavalla me voisimme vähentää sitä 5 miljardin kokonaiskustannusta, jota me työttömyyteen vuosittain käytämme.

Kokonaistilanne, kuten monessa puheenvuorossa nähtiin, on juuri nyt herkässä vaiheessa. Meillä on positiivista värinää: ensimmäinen kasvuvuosi viime vuonna, kasvua tälle vuodelle, ennustettavaksi myös ensi vuodelle ja sitä seuraavalle. Työllisyystilanne paranee jatkuvasti, eli me olemme hyvin lähellä sitä hetkeä, jolloinka me pääsemme ikään kuin kahdeksan vuoden vaikean taloustilanteen jälkeen muuttamaan sitä suuntaa.

Yksi yksittäinen ja konkreettinen kysymys: edustaja Terho kysyi maahanmuuttokustannuksista. 130 miljoonaa vastaanottokeskuksiin, 10 miljoonaa kotouttamiseen, 2 miljoonaa turvapaikanhakijoiden vapaaehtoiseen paluuseen, 1,6 miljoonaa turvapaikanhakijoiden lapsilisiin, 26,2 asumistukeen, 61 miljoonaa työmarkkinatukeen, (Puhemies koputtaa) 0,6 valtionosuuteen — siinä ne suunnilleen ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Rehn, 2 minuuttia paikan päältä.

14.37 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille rakentavasta, asiallisesta keskustelusta.

Koskien Terrafamea ja Talvivaaraa hallitus sai hyvin raskaan perinnön, ja on ehkä hyvä muistaa, että kaikki tässä salissa edustettuina olevat puolueet ovat vuorollaan olleet hoitamassa tätä aika haastavaa kaivoshanketta.

Hallituksella on ollut kolme kriteeriä tämän Terrafame-asian hoitamisessa: ensinnäkin ympäristöturvallisuus, mikä menee kaiken edelle, toiseksi Kainuun aluetalous ja työllisyys ja kolmanneksi verovarojen vastuullinen käyttö. Pitkälti juuri ympäristöturvallisuuden takia viime vuonna kesällä päätimme jatkaa kaivostoimintaa Terrafame-ryhmän nimissä, ja nyt on tietysti arvioitava, mikä on tällä hetkellä tilanne. Kaivoksen operatiivinen toiminta on käynnistynyt hyvin, itse asiassa paremmin kuin odotettiin, mistä on syytä kiittää kaivoksen johtoa ja henkilöstöä. Toisaalta nikkelin hinta on painunut entistä pahemmalle tolalle, pahempaan kuoppaan, ja myöskin ympäristölupien määräaikaisuus on johtanut siihen, että lupaavat neuvottelut yksityisten sijoittajien kanssa ovat keskeytyneet. Sen takia vastuullisesti toimien viime viikolla hallitus päätti talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ja nyt tässä käsillä olevassa lisätalousarviossa siitä, että valmistaudutaan kaivoksen hallittuun sulkemiseen. Siirtymäkausi kestää tämän vuoden loppuun asti, ja sen aikana jatketaan neuvotteluja mahdollisten yksityisten sijoittajien kanssa. Lisäksi varaudutaan myös rakennemuutostoiimiin Kainuun aluetalouden ja työllisyyden vuoksi.

Mitä tulee kilpailukykyopimukseen, (Puhemies koputtaa) joka on varmasti ison kuvan kannalta aivan ratkaisevan tärkeä, niin pitkä marssi on nyt loppusuoralla, ja kuten edustaja Kääriäinen totesi, (Puhemies koputtaa) tämä on koko suomalaisen yhteiskunnan näytön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

paikka. Hallitus jatkaa osaltaan työtä kilpailukyky sopimuksen viitoittamiseksi kasvun ja työllisyyden tähden.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia, ja nyt ministeri Orpo, 2 minuuttia paikan päältä.

14.40 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on 130 miljoonaa vastaanotto toiminnan kuluihin. Tämä tulee nostamaan potin koko vuodelle 420 miljoonaan. Se on iso raha, niin kuin on tiedetty koko ajan — 35 000 turvapaikanhakijaa viime vuoden alusta — mutta nyt me olemme tämän momentin osalta jo kääntyneet tilanteeseen, jossa nyt tulee nopeaa tahtia päätöksiä ja tätä kapasiteettia on päästy purkamaan. Nyt on tehty päätökset jo yli 10 000 majoituspaikan vähentämisestä, ja me tulemme lakkauttamaan kymmeniä vastaanottokeskuksia. Tämä joudutaan tekemään tietenkin siksi, että on käsitelty hakemukset, toiset päätyvät palautukseen ja toiset lähtevät sitten eteenpäin, toivottavasti kuntapaikoille.

Mielenkiintoista tässä on ehkä ilmiönä todeta, että kun syksyltä muistamme erinäköisiä mielenilmauksia ja huolta vastaanottokeskusten perustamisesta paikkakunnille, niin nyt tällä hetkellä saan lähes päivittäin yhteydenottoja ja vetoa muksia siitä, että nämä vastaanottokeskukset pidettäisiin auki siellä paikkakunnilla eri puolilla Suomea. Ne on koettu hyviksi ja virkistäviksi, elämää tuoviksi. Eli näin tämä maailma muuttuu, ja hyvä niin.

14.41 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä antaa työrauha kilpailukyky paketin loppuunsaattamiseksi. Se on tärkeä pala taloutemme tervehdyttämisessä ja työpaikkojen saamisessa. Ministeri Rehn toi hyvin esille näitä Terrafameen liittyviä asioita, ja oikeastaan itse haluaisin sen verran tarkennusta vielä, että kysyn: onko tämä 144 miljoonaa nyt osa siitä 300 miljoonasta tai 500 miljoonasta, mitä se hallittu alasajo tulee vaatimaan, vai onko tämä vielä sen päälle?

Tässä esityksessä myös esitetään toiselle kaivokselle merkittävää lisärahoitusta. Konkursiin mennyt kanadalaisyhtiö, tai sen suomalainen tytäryhtiö, vaatii rahaa. Yhtiö on 20 vuotta toiminut Suomessa ja louhinut ja vienyt täältä omaisuutta pois, ja nyt tytäryhtiön konkurssissa vastuut ovat Suomen kansalla. Olisiko, arvoisa ministeri Rehn, pohdittavissa jotain Öljysuojarahasto-tyyppistä mallia, missä nämä (Puhemies koputtaa) rahojen pois viejät myös kantaisivat vastuuta sitten, kun tilanne heikkenee?

14.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän puheenvuorosta ja totean, että nyt aletaan kyllä olla sellaisella rannalla tässä yhteiskunnassa, että voi kysyä, pystytäänkö hoitamaan ne vastuut, joita meillä on. Minä olen todella huolissani tästä työllisyystilanteesta, ja minusta on hyvin ikävää, että siihen ei ole puututtu tässä lisätalousarviossa. Siltä osin on myös pelättävissä, että nämä hallituksen ilmaan laittamat pallot johtavat hyvin pitkälti siihen, että myös kilpailukyky sopimus on vaarassa. Ette vielä kukaan ole kertonut, valtiovarainministeri, tuleeko verohelpotuksia, niin kuin olette luvanneet, ja nyt ollaan tilanteessa, jossa pitäisi saattaa maaliin nämä pallot, jotka on ilmaan laitettu. Samoin minä peräänkuulutan sitä, että minkäänlaisia uusia toimia koulutuksen suhteen ei ole tulossa tähän, esimerkiksi muuntokoulutuksena, jota käytettiin Nokian tapauksessa, kun irtisanotuille haettiin seuraavaa tietä. Siksi kysynkin, valtiovarainministeri: miksei (Puhemies koputtaa) työllisyyteen eikä tähän muuntokoulutukseen ole lisärahoitusta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

14.43 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä väittelyä saa taas muutama ihminen ihmetellä myös siellä kotikatsomoitten ääressä, ja siellä saattaa olla kenties osa näistä 350 000 omaishoitajasta Suomessa, jotka tulevat nauttimaan myös tässä lisätalousarviossa esitetyistä lisäyksistä. Minä haluan nostaa tämän esille, koska ei tämä ole pelkkää leikkausta, tämän hallituksen työskentely, ollut tähänkään saakka.

Tähän lisätalousarvioesitykseen siis sisältyvät viime viikolla eduskuntaan tuodut lakiesitykset omais- ja perhehoitolakien muutoksista. Nämä panostukset omais- ja perhehoitoon ovat merkittävän sosiaalihuollon palvelujen uudistus tällä hallituskaudella ja määrältään paljon suurempi kuin koko se satsaus, mitä edellinen hallitus pystyi tekemään muun muassa vanhuspalvelulain muodossa. (Puhemies koputtaa) Tämä on hyvä muistaa. Nämäkin päätökset koskettavat ihan tavallisia ihmisiä.

14.45 **Veera Ruoho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kommenttina noihin vastaanottokeskusten sulkemisiin, että en usko, että kansa niitten sulkemista vastustaa, vaan nimenomaan ne, jotka ovat tehneet niillä tuottoisaa liiketoimintaa.

Poliisin toimintamenoista ehdotetaan siirrettäväksi 800 000 euroa Migrin toimintamenoihin. Tämä on kohtuutonta poliisia kohtaan, joka konkreettisesti operoi muuttuneessa toimintaympäristössä. Jos tämä summa on yksi yhteen sen kanssa, että poliisista siirtyneet turvapaikkatutkintatehtävät Migrille ovat syynä, niin silloin sen voin jotenkin ymmärtää, muuten en.

14.45 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio on todellakin aina tietysti tämmöinen varsinaista budjettia täydentävä, mutta tämäkin kuitenkin jatkaa sillä valitettavalla linjalla, että velkaantuminen jatkuu ja lisää tarvitaan velkarahaa. On tietysti hyvä, niin kuin ministeri täällä totesi, että leikkauslistat alkaisivat olla lopussa. Kyllä tässä lapsiperheiltä, sairailta ja vanhuksilta on toden totta vietykin ja paljon. Kuitenkin täällä sekä opposition että hallituksen puolelta on esitetty sitä, että nyt vauhtia on saatava ennen kaikkea yrittäjyyden edistämiseen ja työllisyyden edistämiseen.

On yksi yrittäjryhmä, jolleka hallitus ei näytä osoittavan minkäänlaista myötätuntoa, ja se on maanviljelijät. Täällä edustaja Henriksson jo kysyi aiemmin, missä viipyy tukipaketti maanviljelijöille, jotka tällä hetkellä ovat suuressa ahdingossa. Ylä-Savossa muun muassa sähköjä suljetaan maatiloilta. Nyt olisi todella tärkeää saada (Puhemies koputtaa) maatiloille tämä tukipaketti. Heidän pitäisi saada maksatukseen nämä tuet, mitkä kuuluvat heille. Aikooko hallitus tuoda jonkun esityksen vielä ennen kesää eduskuntaan?

14.47 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee tämän toisen lisätalousarvion isoimpaan pihviin eli Talvivaaraan, hallitus haukkuu väärää puuta. Vaasan hallinto-oikeus ei ole syypää siihen, että Talvivaaran kaivos ei ole saanut vesitaseongelmaansa ratkaisua eikä omaa toimintaansa kannattavaksi. Jos joku ei pysty toimimaan lainsäädännön rajoissa, ei siitä voi lähteä oikeuslaitosta syyttämään. Oikeuslaitos valvoo, että meidän kansanedustajien säätämää ympäristölainsäädäntöä noudatetaan. Annetaan sille työrauha.

Ja varsinainen kysymys elinkeinoministerille: Eikö tämä 200 miljoonan euron vedenpuhdistuslaitos tarvita myös kaivoksen ylösajovaiheessa? Ja mihin perustuu tämä toivonkipinä, että kaivos voisi toimia markkinaehtoisesti kannattavasti ja hoitaa ympäristövas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

tuunsa? Ja viimeinen kysymys: miten voimme olla varmoja, että tämä 144 miljoonaa euroa (Puhemies koputtaa) myös käytetään tähän kaivoksen alasajon valmisteluun eikä vain ja ainoastaan siihen hypoteettiseen kaivoksen ylösajoon?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämän puheenvuoron johdosta myönnän ministeri Rehnille puheenvuoron, kun sitä ennen edustaja Zyskowicz on käyttänyt vastauspuheenvuoron.

14.48 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tutkijat Euroopassa tutkivat oikeistopopulismia ja vasemmistopopulismia. Suomessa on tarvetta tutkia viherpopulismia. (Naurua) Edustaja Niinistö täällä sanoi muun muassa, että nyt kun on yhteiskuntasopimusta ajettu, niin on jätetty tekemättä ne toimet, joilla olisi voitu kasvua ja työllisyyttä edistää. Mitäköhän toimia edustaja Niinistö tarkoitti, näitä niin sanottuja pakolakejako, joita te vastustitte?

Mutta oleellisempi kysymys: kun te, edustaja Niinistö, ja teidän puolueenne ja jopa media toistatte sitä, että teillä olisi vaihtoehto hallituksen säästöille, niin nyt kun hallitus on päättänyt noin 4 000 miljoonan säästöstä vuoden 2019 tasossa, niin voisitteko, edustaja Niinistö, ystävällisesti kertoa, mitkä ovat ne teidän vaihtoehtoiset 4 000 miljoonan euron säästöt? Minulle riittää tässä vaiheessa, jos luettelette vaikkapa viisi tai, sanotaan, kymmenen suurinta säästökohdetta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, ministeri Rehn, pari minuuttia paikan päältä.

14.49 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viitaten esitettyihin puheenvuoroihin muun muassa edustaja Aallon osalta koskien Vaasan hallinto-oikeutta: En ole syytellyt ketään, vähiten oikeuslaitosta. Kannan erittäin suurta huolta siitä, että oikeusvaltio Suomessa ei toimisi asianmukaisella tavalla. Mutta sen sijaan on kaikki perusteet arvioida seurauksia, mitä eri päätöksistä tulee. Tämänkin päätöksen seurauksena tilanne on käytännössä se, että nämä lupaavat neuvottelut keskeytyivät, joita käytiin siinä vaiheessa yksityisten sijoittajien kanssa, sen takia, että kukaan yksityinen sijoittaja ei ole valmis sijoittamaan mihinkään merkittävään kaivoshankkeeseen tai muuhun yrityshankkeeseen, jos lupa on pelkästään määräaikainen. Tämä on objektiivinen tosiasia, siinä ei ole kyse mistään syytelystä.

Koskien kysymystä 200 miljoonan euron mahdollisesta vedenpuhdistamosta: Mehän emme tiedä tällä hetkellä sitä, minkälaisia kustannuksia joko hallitusta sulkemisesta taikka mahdollisesta toiminnan jatkamisesta tulisi koskien sitä, millä tavalla ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristöluvitukset tulevat määrittymään. Eli tämä tiedetään siinä vaiheessa, kun ympäristövaikutusten arviointi on tehty, mikä tehdään molempia vaihtoehtoja varten. Sen jälkeen sitten nähdään, mitä sekä hallittu sulkeminen että toisaalta kaivoksen toiminnan jatkaminen edellyttäisivät tästä näkökulmasta.

14.51 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ministeri Rehnille Talvivaarasta: Näkisin kuitenkin, että nämä muotoilut, mitä käytitte Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä, eivät noudattaneet hyvää tapaa ministeriltä tässä tilanteessa. Puhuitte, että "tappoi keskustelut ja neuvottelut" ja että vastoin odotuksia lupa olisi joten-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

kin poikennut siitä, mitä oli syytä odottaa, ja tässä on tehty kyllä strateginen virhe hallituksen puolelta, koska ainakin itse olen varoittanut jo pari vuotta, että se purkuputkihanke tulee olemaan myös tiukkojen ympäristökriteerien ja valvonnan alaisuudessa ja on epätodennäköistä, että sillä hankkeella pystytään tämä kaivoksen ympäristövastuuasia laittamaan kuntoon. Eli olisi ollut ehkä järkevämpää miettiä parempia ympäristöratkaisuja alusta saakka, esimerkiksi sen alueen puhdistamon rakentamista sellaiseksi, että näitä sulfaattipäästöjä ei synny. Silloin me emme olisi tässä tilanteessa, että on paikkoratkaisuja tullut ympäristönsuojelussa koko ajan hyvien kokonaisratkaisujen sijaan. Se on valitettavaa, siitä ei voi syyttää ketään yksittäistä henkilöä, mutta se, että tämä päätös oli yllätys, ei pidä paikkaansa.

Sitten vastaisin vielä edustaja Zyskowiczille, mutta ehkä, puhemies, se jää seuraavaan vastauspuheenvuoroon, koska minuutti on täynnä. (Simon Elo: Tarvitsi miettimisaikaa!)

14.52 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta aloitti tänään ennakoivasti kuulemisen, ja kuunneltiin pitkät selvitykset Talvivaarasta. Herrää väkisinkin kysymys, mikä on hallituksen linjauksen takana. On kuultu, että Vaasan päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Se kestää 1,5—2 vuotta. Tänä aikana jatkuu se tilanne, että ulkopuolista rahoitusta ei ole saatavissa. Kuten äsken todettiin, tässä tilanteessa se ei ole mahdollista, ja se on toisaalta yksi ehto. Toisaalta on todettu, että kustannukset tämän vuoden osalta eivät välttämättä jää tähän 144 miljoonaan. Joka tapauksessa asiantuntijakuulemisessa on todettu, että mikäli päädytään toiminnan jatkamiseen, niin jo pelkästään ylösajon loppuunsaattaminen maksaa 80—120 miljoonaa vuodenvaihteen jälkeen, ja se perustuu aika korkeaan nikkelin hintaan. Mikäli nikkelin hinta on siellä 7 000—8 000 eurossa, (Puhemies koputtaa) niin tämäkään ei pidä paikkaansa. Elikkä tässä on... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä paikan päältä ministeri, 1 minuutti, vastauspuheenvuoro.

14.53 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Niinistö käytti puheenvuoron. Olen samaa mieltä siitä, että nämä seikat olisi pitänyt todeta ajoissa, esimerkiksi edellisen hallituksen aikana. Vihreillähän oli viime hallituksessa aika vahva edustus sekä ympäristöasioiden että omistajaohjauksen suhteen. (Ben Zyskowicz: Ei siitä saa muistuttaa! On epistä muistuttaa siitä!)

14.53 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, valtiovarainvaliokunta aloitti Talvivaaran Terrafame-asian kuulemisen tänään. Kysymys oikeastaan kuuluu, kumpi on parempi: Talvivaaran tuotannon alasajo satojen miljoonien panostuksella vai ylösajo myös satojen miljoonien panostuksella? Itse ainakin näen ja olen ymmärtänyt, että suomalaisessa yhteiskunnassa lähtökohtana on, että me edistämme kasvannustoimintaa, -teollisuutta, luomme sitä kautta työpaikkoja. Nyt puhutaan kaiken kaikkiaan tuhannesta työpaikasta Talvivaaran kohdalla.

Tämähän on tietystikin kansallinen ympäristökatastrofi, mikä on tapahtunut, mutta se sotku on siivottava, ja siinä syyllisten hakeminen ei vie tätä asiaa eteenpäin. Onneksi hallitus toimii määrätietoisesti niissä puitteissa, joissa se pystyy toimimaan, ja lähtökohtana tietysti tulee olla tulevaisuudessa, että jos tuo toiminta voisi toimia ympäristön ja talouden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

kannalta kannattavasti, niin se olisi suomalaisten etu, työllisyyden etu (Puhemies koputtaa) ja veisi kansaamme eteenpäin.

14.54 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaamme varmasti tässä salissa laajasti sen näkemyksen, että kilpailukyky sopimuksen aikaansaaminen kattavasti on tärkeä asia niin talouden, työllisyyden kuin meidän selviytymisemme kannalta, ja nyt tämä suma liittoneuvotteluissa on lähtenyt hyvin purkautumaan ja on toivoa siitä, että päästään maaliin, monestakin syystä johtuen, myös työllisyysyistä.

Mutta minä toivon — ja uskon — että kun tämä ratkaisu saadaan maaliin, niin tässäkin salissa me osaisimme arvostaa sitä vastuuta, jota sopimusyhteiskunta on ottanut, koska tämä on onnistuessaan tämän hallituskauden merkittävin talous- ja työllisyyspoliittinen toimi. Siirtymisessä leikkauspolitiikasta työllistämispolitiikkaan minä toivoisin sitä, että kun hallitus on luvannut budjettiriiheen mennessä valmistella uusia työllistämistoimia, niin otettaisiin tämä vakavin asia huomioon, ja se on se, että meillä on 121 000 pitkäaikaistyötöntä. Tämä ohjelma, mitä tarvitaan (Puhemies koputtaa) sinne budjettiriiheen, olisi nimenomaan tämä pitkäaikaistyöttömyyden katkaisun ohjelma. Minä toivon, että sellainen saataisiin tähän yhteiskuntaan aikaan.

Jos puheenjohtaja sallii, niin keuhon ministeriä: Olli Rehn on minusta hyvin vastuullisesti hoitanut (Puhemies koputtaa — Ben Zyskowitz: Ei sallii!) tätä Talvivaara-asiaa. Tässä mielessä se 144 miljoonaa lainanottoa...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, nyt kuitenkin menee sen veran pitkään, että vastauspuheenvuoro edustaja Pauli Kiurulle.

...on kuitenkin ollut perusteltu monista syistä johtuen.

14.56 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä Terrafamen asiassa on hyvä myös muistaa sellainen seikka, mikä ei ole tässä tullut esille, että malminvaranto on arviolta 60 vuotta pitkä eli sitä riittää todella pitkäksi aikaa, mikäli se toiminta saadaan siellä kuntoon, ja ympäristönäkökulma pitää siinä, totta kai, muistaa. Mutta niin kuin esimerkiksi edustaja Rossi sanoi, sekä alasajo että ylösajo maksavat, mutta tämä pitkäaikainen etu tuntuu tässä hieman unohtuvan.

Haluan kiittää tästä omais- ja perhehoitajien vapaiden kehittämisestä ja siitä, että tänne lisätalousarvioon on siihen varattu määräraha. Se on iso asia, ja se on kansantaloudellisesti merkittävä, mutta se on erityisesti inhimillisesti merkittävä asia.

Viimeisenä kiitoksena haluaisin sanoa, että tänään tuli valtioneuvoston tiedote, jossa todettiin, että talouspoliittinen ministerivaliokunta puoltaa Tampereen monitoimiareenan rahoittamista. Se on hanke, joka työllistää 3 500 ihmistä, (Puhemies koputtaa) plus rakentamisaikana... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

14.57 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemme historiallisessa tilanteessa, on orastava käänne kahdeksan laihan vuoden jälkeen. Nyt tarvitaan malttia tässä herkässä tilanteessa.

Mutta varsinainen asiani: Talvivaara ei pelkästään ole suuri tragedia, vaan Talvivaara on myös pilannut koko kaivosteollisuuden maineen. Kaivosteollisuus olisi kuitenkin työllistävä tulevaisuuden ala monessa mielessä, mutta Talvivaaran takia tämän teollisuudenalan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

maine on nyt niin heikoilla. Mitä, edustaja Rehn, valtio voisi tehdä tämän maineenhallinnan hyväksi ja kaivosteollisuuden alalla uskon vahvistamiseksi?

Lisäksi toivoisin vastausta liittyen tähän edustaja Essayahin ja Henrikssonin esille tuomaan maatalouden ahdinkoon.

14.58 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ongelmahan tässä on ollut se, että hallituksen leikkausmoodi on ollut niin intohimoinen, että se on omalta osaltaan vaarantanut kasvua ja työllisyyttä, ja siinä työllisyysmoodissa olisi pitänyt olla jo vuosi sitten eikä hukata tätä mennyttä vuotta. (Välihuutoja)

Nyt kun meillä on, puhemies, käsissämme tämä kilpailukyky sopimus, niin viimeistään nyt hallituksen tulee omilla toimillaan varmistaa se, että tämä sopimus syntyy. Siksi, puhemies, on hyvä, että hallitus luopui tästä hullusta neljän kuukauden ilmaistyo-hankkeestaan. Mutta täällä jäi ministeri Stubbilta vastaamatta kysymykseen, aiotteko nyt, kun leikkausmoodi on ohi, perua myös muut työttömyysturvan heikennykset, ja mikä on teidän verolinjanne suhteessa tähän kilpailukyky sopimukseen. On, puhemies, tärkeää, että hallitus omin toimin varmistaa, että kilpailukyky sopimus voi syntyä. Siksi näihin kysymyksiin (Puhemies koputtaa) täällä tänään, ministeri Stubb, me odotamme vastausta.

14.59 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On onneksi näistä haasteista huolimatta nähtävillä se, että leikkausten tieltä ollaan pikkuhiljaa pääsemässä sinne kasvun tielle. Näiden sopeutustoimien ansiosta, voidaan sanoa, kansantalous on hienoisessa nousussa ja julkisen velan kasvu suhteessa bruttokansantuotteeseen on kuitenkin hidastumassa lähivuosina.

Näistä leikkauksistakin huolimatta me olemme halunneet panostaa omais- ja perhehoitoon. Tässä on minusta arvovalintaa ihan kerrakseen. Muutenkin tämä hallitus on kyennyt nyt uudistuksiin ja kokeiluihin, ja digitalisaatio on yksi niistä, minkä haluan nostaa. Nyt tämä lisätalousarvio mahdollistaa laajakaistan loppuunviemisellä sen, että digitalisaatio voi todellakin tulla palvelemaan koko maata, palveluiden saatavuus ja sujuvuus koko maassa pysyy tai paranee. Ministeri Rehn varmaan tietäisikin parhaiten sen aikatauluista.

15.00 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun oppositiota kuuntelee, niin tulee sellainen olo, että jos me kuuntelisimme oppositiota, niin Suomi kukoistaisi. Mutta hei, oppositiohan oli hallituksessa ihan vähän aikaa sitten, ja tuli lisää työttömiä, joten opposition puheiden uskottavuus on hyvin heikkoa.

On tärkeää pitää kiinni kotimaisesta ruoasta. Kansainvälisessä vertailussa suomalaisen ruoan puhtaus on erittäin korkealla tasolla. Hallitus on tietoinen maataloustuottajien ahdin-gosta, ja minultakin tätä asiaa on kovasti kysytty. Tämä maatalouden kriisipaketti siirtyy nyt syksyn lisätalousarvioon, ja kysyisin arvon ministereiltä: mikä tähän oli syynä?

15.01 Mikko Alatalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tuon Talvi-vaaran varjoon on jäänyt se, että Microsoft Mobile lopettaa Tampereella. Tietysti se on va-kava tilanne, mutta meidän täytyy miettiä, millä me voimme tulevaisuudessa tätä osaamis-ta hyödyntää. Tässä valtiovarainministeri viittasi tähän kannattavuusloukkuun, mutta se tietotaitohan on näillä ihmisillä. Ehkä me opimme sen, että ei pidä yhteen koriin laittaa mu-nia, että meidän pitää saada elinkeinorakenne laajemmaksi ja koulutus ja tutkimus mu-kaan. Tampere 3 -hanke on ehkä hyvä tässä asiassa. Biotalous on meillä vahva — nythän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

muun muassa Millenium-palkinnon sai biokemisti Frances Arnold. Toisaalta meillä on mahdollisuus myös myydä it-palveluita, niin kuin eilen saimme uutisista lukea, että jopa Aasiassa meidän it-palvelut menestyvät. Ja ennen kaikkea verkkokauppahan meillä on vielä alkutekijöissään. Muun muassa Keski-Suomessa on pieni firma, joka myy moottorikelkan osia verkkokaupalla miljoonien edestä maailmalle, ihan segmentoidulla alalla. Oikeastaan olisin tästä kysynyt näin yleisesti, (Puhemies koputtaa) mitä mieltä ministerit ovat: millä mielellä katsotte tätä rakennemuutosta, mikä on tapahtumassa tässä teollisuuden osalta?

15.02 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä erityisesti edustajat Lindtman, Niinistö ja Uotila minusta kyllä tahallaan väärin ymmärsivät valtiovarainministerin viestin. Eihän se niin päin mene, että kun otamme 15 miljoonaa euroa lainaa joka päivä ja velkasuhde on nousemassa 65 prosenttiin joka tapauksessa, niin voisi ikään kuin avata laarit ja ottaa lisää, vaan kysymys on siitä, että nyt kun kitisten ja katisten saadaan yhteiskuntasopimusta maaliin, laitetaan työttömyysturvassa asioita hieman parempaan kuntoon ja näin poispäin, meillä on olosuhteet sellaiset, että saattaa olla, että työllisyys lähtee nousuun ja sen jälkeen ei tarvitse enää tehdä niin kipeitä leikkauksia. Tämä on se marssijärjestys.

Ministeri tässä myös käytti hyvänä esimerkkinä sitä, että meillä edelleen ansiosidonnainen työttömyysturva passivoi ja aiheuttaa ikään kuin osaamisen hapanemista, koska sinä aikana ei kannata ottaa töitä vastaan. Tärkein starttirahateko olisikin se, että voisi käyttää ansiosidonnaista starttirahana, palkkatukena, koko sen määrän osalta. Kysyisinkin molemmilta ministereiltä: mitä tälle voidaan vielä tehdä?

15.03 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänään voimme lukea lehdestä, että Saksan hallitus on myöntänyt vähintään 100 miljoonaa euroa Saksan maidontuottajille. Useat edustajat ovat nyt kysyneet, mitä meidän hallitus aikoo tehdä. Julkisuudessa on liikkunut huhuja, että semmoinen 48 miljoonan kriisipaketti olisi valmistelussa mutta että se siirretään syksyyn. Jos se siirretään syksyyn, se tarkoittaa, että sen päätöksen jälkeen pitäisi neuvotella tuottajajärjestön kanssa, valmistaa lainsäädäntöä, valmistaa asetuksia, jopa muuttaa Suomen maatalousohjelma Brysselissä. Eli lopputulos: ei mitään maanviljelijöille tämän vuoden aikana. Onko se hallituksen viesti? Onko se hallituksen viesti? Ei mitään maanviljelijöille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuorot tähän keskusteluvaiheeseen edustajille Ojala-Niemelä, Järvinen, Anttila, ja näillä mennään.

15.05 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Positiivista tässä on se, että työministeri Lindström on ilmoittanut hallituksen luopuvan tästä erillisestä työnäytteestä, SDP:nkin toivomusten mukaisesti. Kyllä voi sanoa, että tämä on työttömien nöyryyttämistä, ja pidän hyvänä sitä, että tästä luovutaan.

Mutta huolissani olin siitä, niin kuin moni muukin tässä salissa, että työllisyyteen ei tule lisäpanostuksia vaan päinvastoin työttömyyden hoito laiminlyödään. Nyt on kaikki yhden kortin varassa siinä, syntykö tämä kilpailukyky sopimus vai ei. Se on vaikea ratkaisu, siinä kuitenkin puhutaan ihmisten työehtojen heikentämisestä. Toisena puolena olivat nämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

veronalennukset ja leikkausten perumiset, ja kysynkin teiltä, valtiovarainministeri Stubb: oletteko sananne mittainen mies ja tuletteko toteuttamaan nämä lupaukset?

15.06 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko palata hetkeksi Talvivaaraan. On selvää, että koko tämä sali murehtii kainuulaisten työpaikkojen suhteen, mutta kainuulaiset työpaikat on helpompi korvata kuin kainuulainen luonto, jos sen ensin pahasti pilaamme. Ja näin valitettavasti on osin jo käynyt.

Kun vihreät olivat hallituksessa viime kaudella, silloin kunnioitettiin ympäristölainsäädäntöä, ja jos ministeri Rehn muistaa, vihreät ulostettiin hallituksesta hyvä tovi ennen hallituksen loppukautta (Markku Rossi: Miten se ulostus tapahtui?) — Siitä voi ehkä naapurinne kertoa teille yksityiskohtia. — Mutta nyt uudet tiedot kertovat siitä, että purkupuutki Nuasjärveen on valitettavasti toteuttanut ne pahimmat pelot eli se on muodostanut hape-ton-ta sedimenttiä, pohjakerrosta, Nuasjärven pohjaan. Ja kysymys kuuluu, ministeri Rehn: mitä te aiotte tehdä sille, että (Puhemies koputtaa) tämä kehitys ei pääse enää jatkumaan?

15.06 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä käytettyihin puheenvuoroihin kilpailukyky sopimuksen saamisesta on erittäin helppo yhtyä. Se samalla — paitsi että se on erittäin tarpeellinen — myöskin säilyttää meillä sopimusyhteiskunnan.

Minäkin puuttuisin parilla sanalla tähän maatalouden ankeaan tilanteeseen. Totuus on se, että Venäjä-pakotteet yhdistettynä kaupan halpuuttamiseen ovat johtaneet siihen, että viljelijän elinkeino on erittäin kannattamatonta. Tätä taustaa vasten Senaatintorille koontui mittava joukko viljelijöitä, ja heitä vastassa olivat hallituksen ministerit: pääministeri ja valtiovarainministeri ja myöskin maatalousministeri. Silloin syntyi ajatus ja toive siitä, että heidän hätäänsä tullaan vastaan, ja nyt minä todella vetoan, että tämä asia myöskin hoidetaan. Jos se todella siirtyy syksyyn, niin liian moni tila menee sinä aikana konkurssiin. (Mats Nylund: Aivan!) Täällä edustaja Nylund oli siinä oikeassa, että aikataulut EU:n kanssa vievät todella aikaa, ja sen takia pitäisi päästä alkuun, näitä asioita hoitamaan. Viljelijöitä ei saa rangaista siitä, että meillä on Venäjä-pakotteet ja kaupan halpuuttaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministeri Stubb, 2 minuuttia paikan päältä, ja ministeri Rehn, ilmeisesti 1 minuutti paikan päältä.

15.08 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa ehkä puutun kahteen asiaan, joista kysyttiin täsmällisemmin.

Ensimmäinen on verotus ja kilpailukyky sopimus. Hallitusohjelmassahan todetaan, että jos julkinen talous vahvistuu 0,5 prosenttia eli karkeasti noin 2 miljardia euroa, niin silloin hallitus tulee vastaan miljardin euron verohuojennuksilla. Meidän marssijärjestyksemme on nyt se, että me odotamme lopputulosta neuvotteluista ja siitä hetkestä eteenpäin valtiovarainministeriössä me laskemme kokonaisarviona, mikä on vaikutus julkiseen talouteen, mikä on vaikutus bkt:n kasvuun, ja sen pohjalta me teemme laskelmat verotuksen puolella. Uskon, että verohuojennuksia tulee, mutta niiden mittaluokkaa ei tässä tällä hetkellä pysty sanomaan, koska me emme tarkkaan tiedä, miten paljon kilpailukyky tulee julkiseen talouteen vaikuttamaan.

Toinen täsmäkysymys, joka taisi tulla viidessä tai kuudessa kysymyksessä, oli erittäin ajankohtainen ja hyvä, liittyi maatalouteen. Ensimmäinen huomio siihen on se, että kehys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

päätöksessähän me sovimme kertaluontoisesta 34 miljoonan euron tuesta maatalouteen. Tämähän ei tietenkään riitä mutta helpottaa toivottavasti tuskaa tässä vaikeassa tilanteessa. Uskon, että meidän maataloutemme ei ole vaikeassa tilanteessa pelkästään Venäjä-pakotteiden kanssa vaan se muodostaa huomattavasti monimutkaisemman vyyhdin.

Me sovimme lisätalousarvion yhteydessä, että me palaamme tähän kriisipakettiin syksyn aikana ja ennen sitä me selvitämme, millaisia tukia voimme vielä tässä vaiheessa Euroopan unionilta saada, ja samalla me pyrimme tekemään sellaisia toimia, jotka purkavat sääntelyä maatalousalalta, koska se on vahvasti normitettu ala. Kuten tuossa entinen maatalousministeri Sirkka-Liisa Anttila hyvin totesi, kysehän on yrittäjistä, jotka tekevät 12-, 14-, 16-tuntisia päiviä ja elävät tällä hetkellä todellakin minimitasolla. Me pyrimme tekemään kaikkemme sen eteen, myös muita keinoja käyttäen, että jonkinlainen helpotus tulee. (Puhemies koputtaa) Meillä on jakamatonta varausta (Puhemies koputtaa) 94 miljoonaa jäljellä syksyille. Kriisipaketin yhteydessä syksyllä, (Puhemies koputtaa) elokuussa, me katsomme tilanteen uudestaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministeri Rehn, 1 minuutti paikan päältä.

15.10 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kuten edustaja Alatalo totesi ja mihin myöskin edustajat Rossi ja Kiuru ja Ihalainen viittasivat, Suomen kansantalous käy rakennemuutosta tällä hetkellä lävitse, rajua rakennemuutosta. Jatkossa Suomen kansantalous on paljon monimuotoisempi kuin aiemmin, se on sitä jo tällä hetkellä. Luovat alat, ict-palvelut, cleantech, biotalous, ylipäänsä kestävä, vihreä talous tulee muodostamaan yhä merkittävämmän osan Suomen kansantaloudesta. Kaivannaisteollisuus on osa sitä monimuotoista kokonaisuutta, kunhan se on nimenomaan kestävä kaivannaisteollisuus, ja sen takia hallitus kantaa erityisesti huolta ympäristöturvallisuudesta Terrafamen osalta.

Maatalouden suhteen: Kuten ministeri Stubb totesi, hallitus kantaa syvää huolta suomalaisen maatalouden kannattavuudesta. Me käymme toimenpiteisiin, ja puhdas suomalainen ruoka on ehdottomasti nähtävä myöskin Suomen talouden kannalta voimavarana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Käymme vielä hetkisen, ei kovin pitkään enää, tätä debattia. Siirrymme kohta varsinaisiin puheenvuoroihin. Myönnän vielä muutamia vastauspuheenvuoroja, ensimmäisenä edustaja Harakka, sitten Laukkanen, sitten Hoskonen ja sitä rataa.

15.11 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kysymystä Talvivaarasta:

Työllisyys on äärimmäisen tärkeä asia varsinkin Kainuussa, jossa liian moni on vailla työtä, mutta niinhän on luontokin. Jotta Talvivaara olisi kannattava, sen pitäisi lisätä tuotantoaan nykyisestä. Bioliuotusmenetelmässä 1 tonni nikkeliä synnyttää monikymmenkertaisen määrän useita vaarallisia jäteaineita. Vesien hallinta on valtavan vaikeaa. Erään arvion mukaan kannattava kaivos tarvitsisi uuden kipsisakka-altaan joka toinen vuosi. Siis mitä tuottavampi kaivos, sitä suurempi kuormitus ympäristölle. Jos toivomme, että Terrafame olisi työllistävä ja kannattava, tähän ympäristöhaasteeseen pitää vastata. Miten? Täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

sä oli yksi kysymys, johon pyysimme hallitukselta puolueetonta selvitystä, mutta emme sitä saaneet. Mikä on ministeri Rehnin näkemys tähän kysymykseen, olisi hyvä kuulla.

Juuri valtiovarainvaliokunnassa kuulimme, että Terrafame Group on teettänyt toiminnastaan teknisen selvityksen. On selvää, että valiokunnan on saatava käyttöönsä kaikki valtioneuvoston valmisteluasiakirjat, (Puhemies koputtaa) muistiot ja selvitykset, jotta näin mittava, satojen miljoonien päätös saataisiin tehtyä. Suhtauduttko esitykseen myönteisesti?

15.12 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministerien vastaukset liittyen tähän maatalouden ja viljelijöiden ahdinkoon eivät todellakaan tyydytä. Huhtikuun alussa he olivat täällä kertomassa tarpeensa; nyt mennään kohta kesäkuuta, ja vastaus on, että elo—syyskuussa saatamme tuoda tähän joitakin uusia näkemyksiä. Kun on tämä ajattelutapa, että hallinnollisella näpertelyllä siellä voitaisiin täyttää maanviljelijän oma vatsa, on tilanne aika korni. Tällä hetkellä peltoja kastelevat hiki ja viljelijöiden kyneleet, koska se, mikä heille kuuluu, ei heille näytä olevan edes matkalla millään tavalla. Tämä on aika käsittämätöntä, että keskustavetoinen hallitus pystyy tällaiseen toimintaan. Teidän oma etujärjestönne kiertää täällä oppositiopuolueita, pyytämässä meiltä apua, voisimmeko tehdä jotain, että tilanteeseen tulisi muutos. Tämä on ennenkuulumatonta, ja ihmettelen ja kysyn: eikö yhtään paina omaatuntoa tämä tilanne?

15.14 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tällä hetkellä elämme niitä aikoja, että on todellakin tapahtumassa. Ensimmäiset merkit talouden kasvu-uralle saamisesta ovat jo tapahtuneet, ja tätä tilannetta meidän tulee parhaamme mukaan edistää kaikin keinoin, mitä Suomen eduskunta pystyy tekemään. Tämän takia kilpailukykysojimus on saatava aikaan ja nimenomaan niin, että siinä ovat mahdollisimman kattavasti kaikki liitot mukana. On aivan välttämätöntä, että me saamme ulkomaankaupan toimimaan. Tällä hetkellä Suomessa elämme tilanteessa, että vain metsäteollisuudella tuntuu menevän todella hyvin mutta kaikilla muilla kaupan aloilla viennissä on vaikeuksia — tätä karua kieltä kertovat meille kaikki vientitilastot. Tämän takia on välttämätöntä, että saamme todellakin työttömyyden laskemaan, koska sitä kautta me saamme aidosti valtionalouden haltuun, koska se 5 miljardia, mikä työttömyyden vuotuinen kustannus on, on aivan valtava summa. Ja siihen vaikuttamalla, tarjoamalla ihmisille töitä, pystymme vaikuttamaan valtionalouden tilanteeseen ja ennen kaikkea luomaan sitä hyvää (Puhemies koputtaa) muillekin, ei vain pelkästään niille ihmisille, jotka (Puhemies koputtaa) ovat tällä hetkellä vaikeuksissa.

15.15 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri sanoi, että leikkauslinjasta on siirryttävä. Minä aidosti toivon, että tämä on hallituksen uusi linja, mutta kannattaa muistaa, että ne leikkaukset, jotka tehtiin vaalikauden alussa, vaikuttavat koko vaalikautteen. Eli ne leikkaukset, jotka tehdään esimerkiksi osaamiseen, koulutukseen ja niin edelleen, vaikuttavat meidän koko tulevaisuuteen. Tämä kannattaa pitää mielessä, kun puhuu tällaisesta linjanmuutoksesta. Ja on myös hyvin harmillista, että hallitus ei ole lisännyt työllisyysmäärärahoja tarpeeksi — tai itse asiassa ei yhtään sellaisia, jotka olisivat kohdennettuja. Eikö hallitus usko työvoimapolitiikkaan? Julkisen puolen on tultava apuun, kun ihmiset haluavat työtä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

15.16 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hienoa, että hallitus on saanut velkaantumisen taittumaan. (Pia Viitasen välihuuto) Tämä noin 5,7 miljardia on huomattavasti vähemmän kuin viime vaalikaudella. Viime vaalikauden hallitukset ottivat 20 miljardia suoraa velkaa valtiolle ja leikkasivat kuntien valtionosuuksia niin, että suurelta osin niiden vaikutuksesta kunnat velkaantuivat neljässä vuodessa 6 miljardia. Valtion kassa oli viime vaalikauden alussa 11 miljardia, nyt se on 4 miljardia. Eli yli 6 miljardia syötiin viime vaalikauden aikana valtion kassaa. Omaisuutta myytiin 3,3 miljardilla eurolla. Tämän seurauksena syntyi 100 000 työtöntä ja vuosina 2012, 2013 ja 2014 oli negatiivinen bkt. Eli eivät nämä tulokset kyllä ole ylpeydenaihe teille, sosialidemokraatit, jotka olitte vahvasti (Puhemies koputtaa) vastuussa. Nyt on lähes miljardin maahanmuuttokustannukset vielä uutena otettava huomioon tässä laskelmassa.

15.17 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lamassa on aina kolme aaltoa. Ensin sakkaa talous, sen jälkeen rupeaa työttömyys nousemaan, mutta kun nämä kaksi jo alkavat kohentua, niin sosiaalinen lama jää. Jos katsoo hallituksen omia talous- ja työllisyysennusteita, niin ne kertovat sen, että vaikka meillä työllisyydessä tapahtuisi positiivista kehitystä, mitä ei tähän mennessä ole kovinkaan paljoa tapahtunut, niin pitkäaikaistyöttömyys kasvaa. Ja se suuri huoli on, että tuosta pitkäaikaistyöttömyyden kasvusta jää taloudellisesti erittäin kallis sosiaalinen aalto ja inhimillisesti erittäin raskas.

Toivonkin, että hallitus tosissansa miettisi syksyn budjettiriiheen niitä lisävälineitä, joilla pitkäaikaistyöttömyyteen puututaan. Yksi väline, joka palvelisi nyt näitä rakennemuutospaikkakuntia, vaikkapa sitten Microsoftin tai Terrafamen ja Talvivaaran jälkien korjaamista, olisi esimerkiksi se, että omaehtoisen koulutuksen kriteereitä helpotettaisiin. (Puhemies koputtaa) Se mahdollistaisi kouluttautumisen työttömänä olemisen sijaan. (Puhemies koputtaa)

Kun valtiovarainministeri käytti esimerkkiä henkilöstä, (Puhemies koputtaa) joka oli ansiosidonnaisella eikä ollut työhalukas, niin itse asiassa jos te-toimistoissa olisi (Puhemies koputtaa) riittävästi henkilöstöä ja he tekisivät tälle kyseiselle henkilölle työtarjouksen...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, nyt ylittyy vähän liikaa tuo sanottu minuutin raja.

...niin hän ei voisi sitä vuotta odottaa.

15.18 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhdyn kyllä siihen huoleen, mitä tässä keskustelussa on tullut esille liittyen maatalouden vaikeaan tilanteeseen. Kyllähän se on konkreettisesti yksi niistä ammattiryhmistä, joka on suoraan saanut iskuja kansainvälisen politiikan seurauksena. Suuret, merkittävät vientialueet eivät ole nyt mahdollisia, satojen miljoonien eurojen menetyksiä ei pystytä EU:n tai kansallisil-lakaan tukipaketeilla mitenkään kompensoimaan riittävästi, joten jäljelle jää ainoastaan oikeastaan uusien vientimarkkinoiden saaminen. Niitä pitäisi tietenkin saada hirvittävän nopeasti. Kyllähän joku Aasian ruoan verkkokauppa on semmoinen, mihin Suomen pitäisi korkean teknologiankin maana päästä käsiksi.

On kuitenkin hyviäkin piirteitä. Täällä on aika negatiivisesti puhuttu taloudesta, ja se tietenkin oppositiolle aina kuuluukin. Mutta uskon itse, että pieni käänne on tapahtumassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Kyllähän meidän bkt kääntyy plussalle, vaikka se on vain pieni se plussa, mutta se on kuitenkin parempi kuin se miinusmerkinen asia.

Vielä olisin kysynyt ministeri Rehniltä: kuinka optimistinen te olette näiden Talvivaaaran neuvottelujen jatkoon suhteen eri investoreiden kanssa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuorot edustajille Meri ja Mäkisalo-Ropponen, sen jälkeen ministeri Rehnille minuutin vastauspuheenvuoro ja sitten parin minuutin päätöspuheenvuoro valtiovarainministerille. Jos vielä sitten aivan välttämätöntä debatoitavaa on, jätetään varaus siihen. Lähtökohtaisesti siirrymme puhujalistaan.

15.20 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamia asioita.

En nyt haluaisi palata näihin ikäviin debatteihin ja syyttelyihin, mutta haluan korjata, kun täällä on puhuttu tuosta, että peruttiin tämä neljän kuukauden ilmaistyö: Ministeri Lindströmhän kertoi tästä työnäytteestä, joka oli vapaaehtoinen, ja siinä haettiin erilaisia malleja työmarkkinaosapuolten kanssa. Hän kertoi, että se peruutetaan, mikäli se ei näytä onnistuvan. Minusta on hyvä, että keksitään keinoja. Kun täällä huudetaan työllisyyden perään, minäkin huudan. Halusin nyt vain, että jospa nyt lopetettaisiin näitten väärin termien käyttäminen.

Se, mikä on hienoa, on se, että tässä omaishoidon ja perhehoidon kehittämisessä on kunnille varattu riittävästi määrärahoja. Itsekin kunnallispoliitikkona saa olla monesti huolissaan, koska kuntien valtionosuudet ovat viime vuosina pienentyneet ja kuitenkin edellytetään tiukkaa budjettikuria siitä, ettei joudu alijäämämenettelyyn eliikkä tähän kuntaliitoselvitykseen.

Haluan vielä lopuksi sanoa sen — kun perustuslakivaliokunnassa istun ja täällä on puhuttu siitä, että voitaisiin ottaa esimerkiksi velkaa lisää — että perustuslaillisiin argumentteihin tukeutumiseen liittyy myös se, että me emme syö nyt tulevaisuutta ja hyvinvointiyhteiskuntaa. Meidän on pidettävä (Puhemies koputtaa) se tasapainossa, se on perustuslaillinen velvollisuus (Puhemies koputtaa) lainsäätäjällä.

15.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut valitettavasti kasvuaan: 17 000 pitkäaikaistyötöntä enemmän kuin vuosi sitten. Tarvitsemme siis kokonaisvaltaisen pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaohjelman, kuten edustaja Ihalainenkin täällä aiemmin sanoi.

Minulla on ollut mahdollisuus seurata pitkään työttömänä olleiden kansalaisraatitoimintaa, jossa pitkäaikaistyöttömät arvioivat saamiaan palveluita. Asiakasraati antoi erityisen kriittistä palautetta te-toimistojen toiminnasta. He totesivat, ettei puhelimeen vastata, netisivut ovat hankalia käyttää ja henkilökohtaista tapaamisaikaa ei kerta kaikkiaan saa. Mutta myös te-toimistojen työntekijät viestivät samanlaista hätää. Resurssit ovat niin huonot, etteivät he pysty hoitamaan tehtäviään edes tyydyttävällä tavalla. Jopa nuoret joutuvat odottamaan ensimmäistä tapaamista asiantuntijan kanssa puolesta vuodesta vuoteen. Nuoria ei saisi laittaa odottamaan, sillä me tiedämme, että neljän kuukauden (Puhemies koputtaa) toimeettomuus johtaa nuorten syrjäytymisriskin kasvuun.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Rehn, 1 minuutti paikan päältä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

15.22 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Harakan kysymykseen totean, että hallitus on valmis pitämään eduskunnan ja asianomaiset valiokunnat, etenkin talousvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan, täysin informoituina. Me tiedämme hyvin tämän aselman tällä hetkellä — tämä on vastaus myöskin edustaja Heinosen aikaisemmin esittämään kysymykseen. Kun katsotaan bruttokustannuksia, niin ne ovat sulkemisvaihtoehdossa tämä 144 miljoonaa euroa, joka on tähän budjetoitu, myöhemmässä vaiheessa 162, ja metallien myynnistä tulee 167, siis tämän hetkisten arvioiden mukaan nikkelin nykyhinnoilla, eli bruttokustannusarvio on 473 miljoonaa, ja nettona se on hieman päälle 300 miljoonaa euroa eli 144 plus 162 ja mahdollisesti vielä tämä vedenpuhdistamo päälle.

Edustaja Filatovin kommenttiin, kysymykseen pitkäaikaistyöttömyydestä totean vain sen, että juuri sen takia, että me kykenemme pysäyttämään pitkäaikaistyöttömyyden kasvun ja parantamaan suomalaisen työn ja tuotannon kilpailukykyä, me tarvitsemme kilpailukysymyksen. Sen takia vetoankin kaikkiin tahoihin, että tämä loppusuora vedettäisiin niin, että saadaan se todellakin maaliin ja kyetään parantamaan kestävän kasvun ja uusien työpaikkojen syntymisen edellytyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Rehnin puheenvuoron johdosta täällä on kaksi puheenvuoroa pyydetty, ja annan ne, eli edustajille Harakka ja Rossi, ja sitten puheenvuoro valtiovarainministerille.

15.24 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille. Ette kuitenkaan vastannut tähän esittämäni kysymykseen: voiko valiokunta saada käyttöönsä valtioneuvoston päätösasiakirjat, muistiot ja selvitykset, mukaan lukien esimerkiksi Terrafamen juuri tilaaman teknisen selvityksen toiminnasta, jotta voimme tämän satojen miljoonien eurojen päätöksen tehdä asianmukaisilla tiedoilla? Tästä ehkä hyvä esimerkiksi on ministerin juuri äsken esittelemät luvut, joissa hän esitti Terrafamen metallien myyntiarvioksi 167:ää miljoonaa euroa. Se on laskettu 1 000 euroa kalliimmalla nikkelin hinnalla kuin mikä nyt on tosiasia. Toisin sanoen jo tästä syntyy 20 miljoonan euron erotus tuon arvion ja tämän päivän välille. Tämä kuvaa sitä, että meillä täytyy olla asianmukaiset ja parhaat paperit, joten uudistan kysymyksen.

15.25 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia, edustaja Filatov. Tuo teidän puheenvuoronne ja lähestymiskulma pitkäaikaistyöttömyyteen laman tai taantuman jälkeen oli todellakin myös koskettava, koska moni meistä muistaa myös 90-luvun ajalta tilanteen, jolloinka syntyi konkurssiaalto, työttömyyttä, ja sen jälkeen sosiaalinen eriarvoisuus lisääntyi ja ongelmat ovat tänäkin päivänä osittain suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on todella suuri ongelma, mihin ministeri Rehn omassa puheenvuorossaan myös viittasi: Totta kai nyt hallitus tekee työtä parhaillaan kaiken aikaa sen suhteen, kuinka me saamme uudistettua suomalaisia rakenteita, kuinka me saamme lisää työllisyyttä, yrittäjyyttä, Suomen kansantaloutta paremmalle tolalle. Kaikki nuo edustaja Kankaanniemen aikaisemmin mainitsemat luvut olivat kyllä korutonta kertomaa, hyvin laskettuja asioita, mutta ne olivat faktaa, ja se kertoo siitä, että jos Suomen taloutta ja meidän järjestelmäämme ei pystytä uudistamaan, niin meille syntyy (Puhemies koputtaa) pitkäaikaistyöttömyyttä ja sosiaalista ongelmaa yhä enemmänkin, ja tässä mielessä kyllä kiitos, tästä on hyvä jatkaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valtiovarainministeri Stubb, noin 2 minuuttia — voi paikan valita.

15.26 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyen kaavan mukaan meidän talouspolitiikkamme peruslinja oikeastaan muotoutuu viidestä kokonaisuudesta, joita tässäkin salissa on tänään monella tavalla kosketeltu.

Ensimmäinen on velkaantumisen taittuminen. Se on tavoite, johonka me pyrimme vuoteen 2019 mennessä. Mutta siihen liittyy totta kai monta muuta kokonaisuutta: työllisyystilanne on niistä yksi, veropolitiikka on tietysti toinen, ja kolmas on se tapa, jolla me pysymme etenemään meidän kokonaissopeuttamistavoitteemme kanssa.

Toinen kulmakivi on tietysti työllisyyspolitiikka — monet puuttuivat pitkäaikaistyöttömyyteen. Tilannehan on siis meillä se, että meillä työttömyyden kesto on noussut 52 viikkoon. Jos meidän tavoitteenamme on nostaa työllisyysprosentti 68:sta 72:een, niin se hoituisi sillä, että meillä työttömyyden kesto tulisi alas 36 viikkoon. Se olisi meidän velkaantumisen taittamisen näkökulmasta, meidän työllisyyden näkökulmasta ja kokonaistalouden näkökulmasta se paras ratkaisu. Nyrkkisääntöhän on se, että prosentin lisäys työllisyysasteeseen on julkisen talouden puolella noin 600 miljoonaa euroa.

Sen lisäksi kolmas kulmakivi meillä tietysti on tuo veropolitiikka, ja siinähan hallituksen tulokulma alusta saakka on ollut se, että pyrimme siihen, että kenenkään verotus ei tämän vaalikauden aikana kiristy. Kun panostamme verohuojennuksiin, ne liittyvät nimenomaan työllisyyden verottamiseen ja sellaisiin, jotka lisäävät Suomessa toimeliaisuutta.

Meidän neljäs kulmakivemme, siis velkaantumisen, työllisyyden ja verotuksen lisäksi, talouspolitiikassa on tietysti rakenteelliset uudistukset, mukaan lukien sote-uudistus, joka on kuitenkin ehkä Suomen julkisen talouden historian yksi suurimpia uudistuksia.

Viimeinen kulmakivi on normien purku, liittyvätpä ne sitten maatalouteen tai kauppojen aukioloaikoihin tai vaikkapa alkoholilainsäädännön vapauttamiseen. Ne ovat kaikki sellaisia toimenpiteitä, joihinkä tämä hallitus pyrkii, on pyrkinyt ensimmäisen vuoden aikana ja pyrkii seuraavien kolmen vuoden aikana myös.

Ja viimeisenä huomiona lopetan siihen, mistä lähdimme liikkeelle. Tämä hallitus on nyt tehnyt ne kaikista vaikeimmat ja kipeimmät leikkauspäätökset. (Puhemies koputtaa) Me pyrimme siirtymään leikkausmoodista työllisyysmoodiin. Sillä tavalla tämä maa lähtee uudestaan nousuun. (Markku Rossi: Se on oikea linja!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

15.29 Mats Nylund r: Arvoisa herra puhemies, ärade herr talman! Regeringens andra tilläggsbudget försummar helt och hållet den kris vi har i modernäringen, i jordbruket. Här anslås 144 miljoner euro för kapitalisering av Terrafame. Den har debatterats flitigt i dag. Ännu mer pengar i det bottenlösa hål som Talvivaara utgör. Samtidigt finns här inget, inte en endaste euro, för jordbruket som befinner sig i sin djupaste kris under hela vårt medlemskap.

On vain reilut kaksi kuukautta siitä, kun yli 5 000 maanviljelijää ja yli 600 traktoria osoitti mieltään Senaatintorilla. Silloin pääministeri, valtionvarainministeri ja maa- ja metsätalousministeri olivat paikalla. Sanoma oli selkeä: hallitus kuulee maanviljelijöiden hädän, Mavi tullaan asettamaan maa- ja metsätalousministeriön ankaran ohjauksen alaiseksi, by-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

rokratiaa vähennetään, tuet tullaan maksamaan ajoissa, ja hallitus tulee painostamaan Brysseliä, jotta saisimme kompensatiota. Nyt me tiedämme, mitä on tapahtunut: Ei mitään, tiloilla ei ole nähty muutosta. Tukia ei ole maksettu, Brysselistä ei tullut apua. Lausuntokierroksella oleva hallituksen periaatepäätös julkisten hankintojen tiukemmista säännöistä on jo vesittynyt, ja pari viikkoa sitten työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä hylkäsi lakiesityksen kaupan pelisääntöjen muuttamisesta.

Maanviljelijät ovat odottaneet pientä rahoituspakettia pelastukseksi, joka voisi auttaa tiloja selviämään kriisin yli. Ministeri Tiilikainen on puhunut julkisuudessa 48 miljoonasta eurosta, mutta lisätalousarviosta ei löydy senttiäkään. Mahdollinen kriisituki tulee valmistella yhteistyössä tuottajajärjestöjen kanssa, laki- ja asetusmuutokset tulee valmistella, ja jopa muutoksia Suomen maaseutuohjelmaan tulisi tehdä. Kaikki tämä tulee neuvotella ja hyväksyttävä EU:n komissiolla. Mitään tästä ei saa edes alkaa valmistella ilman määrärahaa. Hallitus on nyt passiivisuudellaan varmistanut, että kriisipakettia ei nähdä tänä vuonna. Mahdollinen syksyllä tuleva paketti siirtyy automaattisesti seuraavaan vuoteen.

Maanviljelijät ovat vihaisia, pettyneitä ja alkavat olemaan katkeria, kaikella oikeudella: taas lisää rahaa Terrafamelle — ja ei mitään maataloudelle. Nähtävästi hallitus on taas unohtanut, että Suomen elintarvikeketju työllistää yli 300 000 henkilöä ja että perusta tälle on meidän 50 000 maatilaa. Kuunnelkaa nyt, hallitus, maanviljelijöiden sanomaa, ja tehkää se heti. Kriisi on syvä, ja paniikki hiipii monelle tilalle. Reagoikaa, ennen kuin on liian myöhäistä.

15.33 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Ajattelin lyhyesti kommentoida talouden suurta kuvaa. Ehkä sitä ennen — vaikka minulla ei ole tapana esittää lisämenoja valtion budjettiin — tästä, mitä edustaja Nylund tässä totesi: Kyllä tuo maatalouden kriisipaketti olisi tärkeää nyt hoitaa. Sehän on mahdollista vielä tämänkin lisätalousarvion yhteydessä hoitaa, koska muutoin se, aikataulullisesti ja muutoin, menee liian kauaksi, ja kun tilanne tiedetään, niin näkisin, että tämä pitää hoitaa, vaikka tiedämme näiden kehysten ahauden.

Todella, tämä talouden suuri kuva on tärkeää pitää mielessä: työllisyyden parantaminen, talouskasvuun pääseminen, sote- ja maakuntauudistusten toteuttaminen, velkaantumisen saaminen hallintaan ja sitten myöskin kilpailukyvyyn parantaminen, jota edistää keskeisesti kilpailukyky sopimus. Tänä on hyvin tärkeä päivä. Tässä nyt viimeiset tiedot ovat taas huolestuttavia — se venyy ja vanuu — mutta kyllä nyt tässä kaikkien osapuolten pitää tuntea oma vastuunsa. Myöskin etujärjestöillä, sekä työnantajajärjestöillä että työntekijäjärjestöillä, on totta kai oma vastuunsa, tärkeä roolinsa, jota me vielä verovaroin yhteiskunnassa tuemme. Etujärjestöt myöskin käyttävät hyvin suurta valtaa työeläkejärjestelmissä, ja senkin järjestelmän takia on tärkeää, että tuo sopimus syntyy. Kysymys on myöskin luottamuksesta. Taloudessa on monia vajeita, mutta jotkut näkevät, että luottamusvaje on se pahin vaje, ja syntyessään kilpailukyky sopimus luo sitä luottamusta, mitä tarvitaan. Totta kai tarvitaan muita, yrittäjyystoimia, työllisyystoimia, työpaikkasopimista, työpaikkojen lähidemokratiaa, ja sitä voidaan ja pitää viedä eteenpäin, kun tämä suuri sopimus ensin saadaan aikaan. Liikennehankkeet ovat yksi asia, nyt pientäkin peruskorjausta, ja siihenkin rahoitukseen pitää uusia välineitä löytää.

Puhemies! Kyllä minua tämä eduskuntakeskustelu kiusaa sillä tavalla, että tämä suuri kuva todella täällä unohtuu oppositiolta: koko ajan on tämä sama juttu, että nyt tästä ei saa säästää ja meillä on joku (Pia Viitanen: Voi voi!) vastalausebudjetti, joka ratkaisee tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

teen. Minä katsoin vihreiden vastalausebudjettia, ja valitettavasti siellä otetaan enemmän velkaa kuin mitä hallitus teki, ja oletetaan sellaisia kasvulukuja, jotka eivät ole realistisia. (Pia Viitanen: SDP ottaa vähemmän velkaa!) Ja kun vihreiden pitäisi edustaa kestävästä kehityksestä, niin te vihreät olette omalta osaltanne, edustaja Aalto, laittamassa nuorten piikkiin isoa velkapiikkiä. Kun me tämän velkaantumismäärän vuosittain jaamme syntyvien lasten määrällä, niin noin 100 000 euron velkakirja pitää laittaa sinne äitiyspakkaukseen mukaan. Kyllä se on aivan liikaa.

SDP:n vastalause ei myöskään tuo juuri mitään uutta eikä ratkaise. Itse asiassa ongelma taitaa olla, että SDP:ltä puuttuu tämä konsepti, miten muuttuvassa toimintaympäristössä saadaan sellainen toimintamalli aikaan, millä puolustetaan suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Kun konteksti muuttuu, niin pitäisi konseptin muuttua, ja tämä on vaikeaa, niin kuin olemme nähneet.

Myöskin paikallisesta sopimisesta paljon puhutaan ja pitää puhua. Siinä mennään nyt eteenpäin ja pitää mennä eteenpäin, mutta totta kai sillä tavalla, että ihmiset pysyvät näissä uudistuksissa mukana. Minusta hallitus, erityisesti ministeri Rehn, on tehnyt kyllä uroshevosen työn tässä kilpailukyky sopimuksen koko juoksemisessa; myöskin pääministeri Sipilä on tehnyt todella paljon kärsivällistä työtä, jotta syntyisi tällainen yhteinen näkemys. Kun siinä on yhteisestä hyvinvoinnista kysymys, niin kyllä kaikkien osapuolten pitää kantaa siitä oma vastuunsa.

Arvoisa varapuhemies! Nyt on aika sopia, nyt on aika uudistaa ja siten puolustaa suomalaista hyvinvointia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Anttila. [Pia Viitanen pyysi vastauspuheenvuoroa.] — Edustaja Viitanen, teillä on seuraava puheenvuoro. Jo siitäkin syystä jätän myöntämättä vastauspuheenvuoron.

15.38 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan mainittu kilpailukyky sopimus ja sen todella suuri merkittävyys. Todella toivotaan, että tällä viikolla saadaan asiasta sellainen ratkaisu, että kilpailukyky sopimus syntyy ja sitä kautta luottamus Suomen talouteen saadaan palautettua. Siinä on kysymys siitä, kykeneekö suomalainen yhteiskunta sopimaan asioista. Se on se kaikkein tärkein niitten kilpailukyky vaikutusten rinnalla, että meillä on kyky sopia, sopimusyhteiskunta.

Tämän lisäbudjettiesityksen myönteisimpiä asioita on omaishoidon ja perhehoidon kehittäminen, ja se on äärettömän tärkeä asia. Siihen on varattu rahoitusta tälle vuodelle 49,3 miljoonaa euroa, ja se tulee voimaan heinäkuun alusta. Tällä rahalla kehitetään omais- ja perhehoitajien etuja sillä tavalla, että vapaapäiviä tulee lisää molemmille. Samalla panostetaan myöskin heidän koulutukseensa ja tätä kautta heidän jaksamiseensa. Tämä muoto on äärettömän tärkeä siitä syystä, että koko ajan meillä tarve ikäihmisten kohdalla kasvaa, ja perhehoito on siinä erinomainen mahdollisuus. Sen lisäksi, että se on erittäin suosittua hoitettavien keskuudessa, se on myöskin taloudellisesti erittäin kannattavaa verrattuna siihen, jos jouduttaisiin turvautumaan laitoshoidon. Sekin on selvää, että tietyssä vaiheessa varmaan laitoshoitotarvetta on. Nämä molemmat hoitomuodot ovat siis taloudellisesti edullisia ja tulevat sitä kautta myöskin vähentämään laitoshoidon tarvetta ja sitä kautta tuovat säästöjä, niin kuin hallituksen lisäbudjettiperusteluissa todetaan.

Mutta, arvoisa puhemies, varsinaisesti tulin tänne puhumaan maatalouden tilanteesta siitä yksinkertaisesta syystä, että viljelijät ovat joutuneet tahtomattaan Venäjä-pakotteiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

maksajiksi. Viljelijöiden kohdalla, kun Venäjän-vienti loppui, elintarvikevienti loppui, siitä syntyi automaattisesti ylituotantotilanne, ja ylituotantotilannehan johtaa vääjäämättä tuottajahintojen pudotukseen — se on markkinatalouden armoton laki. Tämä yhdessä vielä kaupan halpuutuskampanjoiden kanssa on merkinnyt sitä, että maatalouselinkeinon kannattavuus tänä päivänä on erittäin heikko. Meillä on tiloja, tiedän sikatilojakin, erittäin suuriakin, jotka elävät tilanteessa, että hakeako velkasaneeraukseen vai kerta kaikkiaan lopettaa tuotanto, mutta sitten jos on merkittävät velat tuotantorakennuksilta, niin se lopettaminenkaan ei ole silloin välttämättä järkevää. Toisaalta kannattamattoman tuotannon jatkaminenkin on mahdotonta.

Meidän pitäisi Suomessa löytää ihan toisenlainen yhteistyökulttuuri. Tänä päivänä kauppa koko ketjun vahvimpana toimijana on päättänyt, että ruoka on se, jonka hinnalla kilpaillaan, aivan toisin kuin Keski-Euroopassa. Ei Keski-Euroopan televisiossa ja lehdisissä näy ainuttakaan mainosta siitä, kuinka halpaa on ruoka. Meillä mainostetaan sen sijaan yli 200 miljoonalla eurolla vuodessa ruoan halpuutta puhumatta sanaakaan sen laadusta. Meidän pitäisi saada aikaan ketjussa sellainen yhteistyö, jossa kaikki kantaisivat siitä oman vastuunsa. Tuottaja kantaa jo tällä hetkellä taloudellisesta vastuusta aivan liian suuren taakan. Teollisuus jalostaa ja kauppa markkinoi. Kaupalla on se hylly, joka on se kaikkein ratkaisevin, jotta se tuote voidaan siirtää kuluttajalle, ja nyt kauppa lähtee siitä, että sillä on ihan oma oikeus — niin kuin sillä varmasti vahvimpana toimijana onkin — käyttää halpuutusta keinona saada kauppaan lisää asiakkaita tavalla, joka otetaan suoraan tuottajan selkänahasta. Kauppahan selittää tämän sillä tavalla, että he ovat omaa tuotantoaan, toimintaansa niin paljon kehittäneet, mutta tiedän tämän tarkkaan, kun viime syksynä seurasin hyvin läheltä sellaisten pienempien tuottajien neuvotteluja kaupan kanssa viime lokakuussa: SOK, joka tässä on suurin halpuuttaja, edellytti niiltä tuotteilta, joita he seuraavana vuonna eli nyt halpuuttavat, että sisäänostohinnan piti olla vähintään 15 prosenttia alle sen, mitä se oli ollut vuosi sitten, aikaisemmassa sopimuksessa. Eli tällä tavalla kauppa hankkii sen tuotteen jo selkeästi alehintaan teollisuudelta ja tuottajalle se lasku ohjautuu viime kädessä. Mutta se halpuutus siellä kaupan hyllyllä ei ole 15:tä prosenttia. Tästäkin kauppa ottaa osan itselleen.

Haluan tätä ketjua sen takia avata, että meidän pitäisi oppia ymmärtämään tämän ketjun toiminta ihan toisella tavalla. Ja tämä ongelma ratkeaa vain sillä, että me saamme koko elintarvikeketjun saman pöydän ääreen neuvottelemaan siitä, miten se tuotannon lisäarvo, joka siinä ketjussa syntyy, miljardeja, jaetaan toimijoiden kesken niin, että siitä jotain jää myöskin sille alkutuottajalle. Nyt ei jää mitään. Viljelijän toimeentulo tänä päivänä perustuu lähes yksinomaan tukien varaan, ja sitähan ei kukaan tuottaja halua, mutta tämä tilanne vain on ajautunut siihen. Sen takia yhdyn siihen, mitä edustaja Ala-Nissilä äskeisessä puheenvuorossaan sanoi: tämä asia pitää nyt hoitaa, jos meinataan suomalaista ruokaa jatkossa Suomessa syödä. Ilmastonmuutos muuttaa tuottamisen olosuhteita Euroopan unionin sisällä niin merkittävästi. Eteläinen Eurooppa on entistä kuivempaa. Meillä täällä olisi tuottamisen mahdollisuudet, mutta tapammeko me tuottajat ennen kuin tulee se aika, että meillä olisi se suuri mahdollisuus?

15.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on tuossa debatin aikana ihan oikein ollut esillä yksi teema yli kaiken, ja se on tietenkin työllisyys ja ne eri keinot, millä me pystymme turvaamaan paremman kehityksen ja sitä kautta saattamaan Suomeen kasvuun ja nousuun. Puhemies, kyllä minun täytyy olla huolissani siitä, että jälleen kerran — tun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

tuu, että lähihistoriakin toistaa itseään siinä, että joudun olemaan tässä puhujakorokkeella sitä toistamassa — meillä on lisätalousarvio, mistä puuttuvat lisäesitykset työllisyysmäärärahoiksi.

SDP:hän on vaatinut työllistämiseen lisää määrärahoja, akuuttiin tilanteeseen tässä ja nyt. Meidän vaihtoehtobudjetissamme esitetään riittävää rahoitusta. Täytyy muistaa, että tälle vuodellehan hallitus vähentää aktiivisen työvoimapolitiikan määrärahoja kaiken kaikkiaan 150 miljoonaa, ja se on kyllä aivan väärä teko aivan väärään aikaan. Nimittäin kylähän me tiedämme, että tällä hetkellä pitkäaikaistyöttömyys esimerkiksi kasvaa erittäin huolestuttavalla tavalla. Meillä on yli 350 000 työtöntä kaiken kaikkiaan ja yli 120 000 pitkäaikaistyötöntä, enemmän kuin viime vuonna tähän aikaan kaiken kaikkiaan näitä pitkäaikaistyöttömiä on, ja siksi, puhemies, me emme voi kerta kaikkiaan ummistaa silmiämme.

Erityisen ikäväksi ja surulliseksi asian tekee se, että nyt samaan aikaan, kun tämä lisätalousarvio tulee, tässä on toimia Talvivaaran osalta, josta olemme kuulleet nämä surulliset uutiset. Samoin Microsoftin tilanne yhdistettynä aiempiin Nokian ilmoituksiin esimerkiksi kotiseudullani Tampereella tietää sitä, että liki 1 000 ihmistä jää mahdollisesti vaille töitä. Nämä eivät ole sellaisia asioita, mille voi kevyesti kohauttaa olkaa tai ajatella, että mitään ei tarvitsisi tehdä, vaan päinvastoin on ryhdyttävä toimiin. Siksi jälleen kerran me tulemme kyllä omissa kannanotoissamme esittämään lisää rahoja työllisyyteen tässä ja nyt. Se on mielestäni erittäin tärkeää. (Olavi Ala-Nissilä: Mistä rahat?)

Minun käsitykseni mukaan tilanne on myös se, että kävi niin, että työ- ja elinkeinoministeriöstä ministeri ei ole edes esittänyt valtiovarainministerille — käsitykseni mukaan — lisää työllistämismäärärahoja näissä neuvotteluissa, ja siinä mielessä on vähän huono homma, jos jo valmiiksi on sen kaltainen asenne, että eihän tässä tarvitse edes esittää. Kyllähän tietenkin olisi hyvä, että hallinnonalan oma ministeri sitten taistelisi näiden rahojen puolesta. Mutta luulen, että tähän keskusteluun palataan jossain vaiheessa, kun ministeri itse on kaiken kaikkiaan paikalla.

Tämä on kestämaton yhtälö. Työttömyys ei näytä parantumisen merkkejä, pitkäaikaisyöttömyys pahenee, nuoria työttömiä on aivan liikaa, ja samaan aikaan työllisyysmäärärahoja leikataan. Eikä tässäkään lisätalousarviossa erityisen hankalina hetkinä olla niitä lisäämässä.

Sen verran ehkä haluan tässä puheenvuorossa loppuun todeta, kun täällä nousi jälleen kerran tämä hyvin tuttu kysymys velasta, että olen todella sitä mieltä, että meidän pitää kantaa huolta meidän velkaantumisestamme. Siksi haluan nyt tässä todeta, että kuten olemme kuulleet, tämä lisätalousarvio lisää, hallitus lisää tässä lisätalousarviossa, velanottoa 233 miljoonaa. Näin ollen nettolainanotto nousee liki 5,7 miljardiin 2016, kun se esimerkiksi 2015 tilinpäätöksessä oli 4,3 miljardia, eikä minun mielestäni näissä summissa ole näkyvissä se, mitä täällä monet hallituspuolueiden edustajat — perussuomalaiset, keskustaja kokoomus — sanovat, että nyt sitten vähennetään velanottoa. Päinvastoin tässä käy niin, että velkaa otetaan lisää.

SDP:n vaihtoehdossa me rakensimme oman vaihtoehtomme työllistäväksi ja rakensimme sen niin, että kokonaisuudessaan me ottaisimme vähemmän velkaa kuin hallitus ottaa, minusta se on tärkeää todeta. Eli tässä suhteessa on huono sanoa tai väittää, että vaihtoehtoja ei olisi. Niitä on aina, arvovalintoja tehdään. Siinä mielessä on ollut ikävä seurata sitä, että hallituksen arvovalinta tähän leikkausmoodiin liittyen on ollut kovin intohimoinen ja yltiöpäinenkin siinä suhteessa, että monta kertaa liiallinen leikkauspolitiikka silloin, kun taloutta ihan oikein sinänsä sopeutetaan — jos leikkauksia tehdään liiallisissa määrin tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

vääriin kohteisiin — aiheuttaa myös kasvulle ja työllisyydelle vakavia ongelmia. Kyllä kaikki talousasiantuntijatkin kantavat huolta esimerkiksi koulutuksen leikkauksista ja siitä, että sosiaalisesti epäoikeudenmukaista ja epäreilua on pienituloisten ihmisten ostovoiman leikkaukset ja näin pois päin. Haluan sanoa, että tämä ei ole pelkästään inhimillisesti väärin, vaan se on myös talouspoliittisesti epäviisasta, ja siksi tietenkin on tärkeää, että nyt hallitus on ministeri Stubbin suulla ainakin kertonut, että tällainen leikkausmoodi muuttuu työllisyysmoodiksi. Sen olisi pitänyt muuttua jo vuosi sitten tällä tavalla. Tietenkin vähän hämmensi se, kun tuolla hallituspuolueiden joukossa välillä tuli sellaista sanomaa, että ehkä tässä sitten joskus, jos jotain onnistuu, emme enää leikkaa. Mutta minä nyt luotan tähän ministeri Stubbin sanomaan, että nyt (Puhemies koputtaa) leikkausten tie on loppu, ja toivon todella näin olevan. Ja lisäksi toivon, että nämä hulluimmat leikkaukset, epäreiluimmat leikkaukset, hallitus tulee vielä perumaan.

15.51 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! On vielä syytä sanoa, että Talvivaaran kaivoksen itse aiheuttamien ongelmien vuoksi neuvottelut yksityisten sijoittajien kanssa päättyivät, eikä siitä voi ulkoistaa edes retoriikan tasolla vastuuta hallinto-oikeuden niskaan. Koko entinen Talvivaaran johto istui jäähypenkillä ympäristön turmelemisesta, eikä uusi johto ole pystynyt monista hyvistä yrityksistäkään huolimatta tekemään mustasta valkoista. Kaivos ei ole kannattava, ja siitä on aiheutunut ja aiheutuu joka ikinen päivä mittavia ympäristövahinkoja. Vastuullinen yritys täyttää ympäristöluvan ehdot. Jos se ei täytä ehtoja, se voi nyt seitsemän kuukauden aikana korjata tilanteen sen sijaan, että syyttää tuomaria.

Puhe siitä, että Talvivaaran kaivoksella olisi vielä mahdollisuus nousta markkinaehtoisesti kannattavaksi yritykseksi, joka hoitaa talouden ohella ympäristöasiat vastuullisesti, on kyllä tosiasioiden kiertelyä, kipeän päätöksen pehmittelyä ja poliittista populismia, johon edustaja Zyskowicz aikaisemmin viittasi. Ei pelkällä populismilla käännetä seitsemän oikein lotossa -todennäköisyyttä realismiksi. Yksityisiä sijoittajia ei päivänpuheilla pysty vakuuttamaan. Katsotaan tosiasioita silmiin ja annetaan tuomioistuimen tehdä työnsä rauhassa.

Kaivos ei ole tähän päiväänkään mennessä pystynyt täyttämään niitä ympäristöluvan ehtoja, joita sille on määrätty, sillä alueelta puuttuu toimiva vesienpuhdistusjärjestelmä eikä metallisakkojen varastoimista varten ole vielä rakennettu kaatopaikkoja. Nuasjärvestä on löytynyt purkuputken juoksutuksista johtuvia sulfaattikerrostumia, jotka ovat estäneet järven normaalin kierron ja aiheuttaneet happikatoa. Haluaisin kuulla, vaikkapa edustaja Zyskowiczilta, miten hallitus pitää huolta siitä, että nämä vastuut hoidetaan muun muassa tästä vesitaseesta. Tässä ei ole onnistuttu aikaisemminkaan. Nyt kun louhintatoiminta lisääntyy, miten tässä nyt onnistutaan? Mistä tulevat takuut tähän asiaan? Ja kaivoksen kanssa voitaisiin toimia myös niin, että nämä voimassa olevat ympäristöluvut mahdollistavat jo sen kaivoksen toiminnan alasajamisen. Kaivos voitaisiin ajaa alas sillä tapaa, että sammutetaan eri vaiheissa kaivoksen eri toimintoja ja haetaan niihin sitten erikseen ympäristölupia, joita alasajoon vielä tarvitaan.

Sellainen kysymys ehkä hallituspuolueille yleisestikin pohdittavaksi, voitaisiinko jatkossa toimia niin, että edellytetään kaivoksen toimijoilta, että siitä voitosta, minkä he tekevät, tietty osuus rahastoidaan pahan päivän varalle, eli jos lävähtää, niin sitten se kaivos itse vastaa niistä aiheuttamistaan vahingoista eikä huudeta valtiota apuun jälleen kerran.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Sellainen asia vielä valtiovarainministeri Stubbin kommenteista aikaisemmin — ehkä tässä on sen verran paikan päällä hallituspuolueiden edustajia, jotka voivat kuunnella ja tarttua tähän asiaan — että voitaisiinko nämä rakenneuudistukset, jotka ovat asioita, joita me kaikki kannatamme, ulottaa myös meidän verotukilainsäädäntöömme, meidän verotukijärjestelmäämme, jotta sieltä voitaisiin saada hieman rahaa paikasta A paikkaan B ja saada nimenomaan se verotukijärjestelmä tukemaan uusia innovaatioita, uutta osaamista ja myös suomalaisten vientimenestystä. (Olavi Ala-Nissilän välihuuto)

Ja toinen asia — vaikka edustaja Ala-Nissilä voi vastata: Onko tämä 3 miljardin euron säästötavoite sote-uudistuksen osalta vielä voimassa, vai onko etumerkki kenties muuttunut 3 miljardin euron menoksi? Tämä valinnanvapauslainsäädäntö sotki koko tämän paikan aivan täysin: kustannukset tulevat nousemaan, byrokratia lisääntyy. Eikö niitä molempia pitänyt tässä vähentää?

Ja asia, mitä muun muassa valiokunnassa, valtiovarainvaliokunnassa, (Olavi Ala-Nissilän välihuuto) kuullaan jatkuvasti, on se asiantuntijoiden näkemys siitä, että olisi paljon fiksumpaa talouskasvun kannalta, että menosopeutusta tehtäisiin vähän vähemmän menoleikkausten kautta ja pikkuisen enemmän veronkorotusten kautta. Tässä on suoraan valtiovarainvaliokunnan asiantuntijakuulemisten ja myös valtiontalouden arviointineuvoston suositus, että voitaisiin hieman enemmän käyttää veropalikkaa. Se on vähemmän haitallista talouskasvulle kuin näin rajut menoleikkaukset suoraan. (Olavi Ala-Nissilä: Ei ole!)

Ja edustaja Ala-Nissilälle vielä se, mitä kysyit aikaisemmin omassa puheenvuorossasi: teidän talouslinjanne johtaisi negatiiviseen kierteseen, jossa työttömyysmenot kasvavat ja verotulot vähentyvät. Ja lasten koulutuksesta ja hyvinvoinnista leikkaaminen on tulevaisuudesta syömistä eikä päinvastoin.

15.57 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Aalto, puhuitte populismista, ja niinpä palaan näkemykseeni viherpopulismista. Jos vihreiden talouspoliittiset aivot ovat jossain, niin ne ovat teidän, edustaja Aalto, päässä. Niinpä nyt toistan teille kysymyksiä: Kun vihreät väittävät, että heillä on vaihtoehto hallituksen esittämille noin 4 miljardin euron säästöille, niin voisitteko te, edustaja Aalto, nyt kertoa, mitkä nämä vaihtoehtoiset säästökohteet tai suuret veronkorotuskohteet ovat? Ja kun, edustaja Aalto, olette aikaisemmin sanonut, että kilometrikorvauksista säästämällä syntyy valtavasti säästöä valtiolle, niin voisitteko te luetella esimerkiksi ne yhdeksän muuta keskeistä säästökohdetta, kun nämä kilometrikorvaukset on jo moneen kertaan käytetty?

15.57 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Aalto todella muutti 4 miljardin säästöt yhtäkkiä 3 miljardin lisämenoksi, noin vain. Edustaja Zyskowicz puhui viherpopulismista, minä hiukan laajennan: Se teidän linjanne on viherpöhlöpopulismia — viherpöhlöpopulismia. Teidän vaihtoehtobudjettinne oletti muun muassa aivan epärealistisen kasvuoletuksen, se pidensi velkaantumista, ja nyt te sanotte, että pitäisi vielä korottaa veroja — ei, herra paratkoon — jotka ovat Suomessa aivan tapisa. Jos me lähdemme työn verotusta vielä tässä korottamaan, niin silläkö me tästä Suomessa nousemme? Nousemmeko me vetämällä itsemme hiuksista ylös? Tulkaa nyt, vihreätkin, jollain tavalla realistiselle talouspolitiikalle. Ennen, edustaja Soininvaaran aikaan ja muuten, oli hyvin järkeviä linjauksia. Nyt on menty sellaiselle linjalle, joka ei todellakaan ole kestävä kehitystä. Voitteko te todella mennä näin kauaksi omista aatteistanne? (Ben Zyskowicz: Kyllä, tulee Soininvaaraa ikävä!) — On ikävä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Hoskonen. (Touko Aallon välihuuto) — Aalto, täältä päin johdetaan puhetta, nyt on edustaja Hoskosen puheenvuoro.

15.58 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voi sanoa, että edustaja Touko Aallon puheenvuoron jälkeen voi vain ihmetellä tuota Vihreän liiton talouspoliittista linjaa. Heidän linjansa näköjään perustuu järjettömälle velanotolle, ja mitä tulee teidän puheenjohtajanne Ville Niinistön linjauksiin aikanaan, kun Kreikan pankkitukia maksettiin, niin silloin tuntui teidän puheenjohtajastanne, että otetaan velkaa ja maksetaan, kyllä Euroopan valtioita pitää tukea. Siellä olivat takana saksalaiset ja ranskalaiset pankit, ja teillä oli kukkaro auki silloin Eurooppaa myöten. Missä teidän talouspoliittinen linjanne on? Se on pahimman laadun pöyhöpopulismia, kuten edustaja Ala-Nissilä hyvin puheenvuorossaan kuvasi. Eihän siinä ole päätä eikä häntää, että otetaan velkaa, nostetaan korkoja. Sehän tarkoittaa sitä, että välittömästi Suomi joutuisi Kansainvälisen valuuttarahaston hoivaan ja Kreikan tie olisi edessä. Edustaja Touko Aalto ottaa velkaa, nostaa korkoja ja vielä maksaa siinä samalla saksalaisten ja ranskalaisten pankkien velatkin. (Eduskunnasta: Kuka oli pääministeri?) — Mutta tämä on teidän linjanne, tästä linjasta pitää rimpuilla eroon, eikä mitään muuta. Ja mitä tulee demarienkin linjaan, niin sama koskee teitäkin. Velkaa otetaan velan päälle ja sen jälkeen ollaan tyytyväisiä ja tehdään... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt vastauspuheenvuoro vielä edustaja Aallolle, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

15.59 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Näköjään sain kunnian olla hallituksen jonkin sortin tällöinen tunteiden purkauksen kohde ja nyrkkeilysäkki, mutta tämä nyrkkeilysäkki kyllä pistää myös takaisin. Jos lyhyesti kommentoin: Vihreiden ajatus lähtee siitä, että hallituksen tavoitteet ovat pitkälti oikeansuuntaisia, keinoissa on hiomisen varaa, ja voidaan käyttää vähän isompaakin sahaa tähän asiaan. Keskeinen ajatushan lähtee siitä, että rakenneuudistuksia pitää ehdottomasti tehdä. Me kannatamme niitä samalla tapaa kuin myös te, mutta me luotamme myös verotukijärjestelmään muun muassa. Toinen keskeinen ajatus on se, että myös menosäästöjä kannattaa tehdä mutta pitää katsoa ne kohteet, milloin kannattaa tehdä, mitä kannattaa tehdä, ja me teemme kahden vaalikauden aikana, on pidempi aikajänne siinä meidän menosopeutuksessa. Myös menosopeutuksessa me hyödynnämme sitä asiantuntijatietoa, jonka takia muun muassa meillä Suomessa tutkimusta tehdään. Eli hyödynnetään sitä veropalikkaa pikkuisen paremmin tässä vaiheessa, se on vähemmän haitallista talouskasvun osalta. Ja kannattaa hyödyntää (Puhemies koputtaa) myös julkisia investointeja tässä vaiheessa. Ne on laskettu (Puhemies koputtaa) OECD:n kautta, muun muassa 1:n tuottavuuskertoimia, (Puhemies: Nyt on aika jo reippaasti mennyt yli!) ja sen kautta saadaan uutta kasvua aikaan.

Puhemies Maria Lohela: Sitten puhujalistalle.

16.00 **Simon Elo ps:** Arvoisa puhemies! Julkinen talous on ollut alijäämäinen jo vuodesta 2009 lähtien. Huolimatta kaikista sopeutustoimista ja ennakoidusta 0,9 prosentin talouskasvusta tälle vuodelle julkinen talous jää edelleen alijäämäiseksi. Velkasuhteen kasvu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

suhteessa bruttokansantuloon kuitenkin hidastuu tämän hallituksen aikana. Toinen lisätalousarvio lisää valtion nettolainanoton tarvetta 233 miljoonaa euroa. Vasemmisto-oppositio on jo pitkään puhunut elvyttämisestä ja puhunut kovaan ääneen leikkauksia vastaan. Totuus on kuitenkin se, että tänäkin vuonna nettolainanotoksi arvioidaan 5,6 miljardia euroa. Syömävelkaa pitäisi vähentää, ja se vaatii koviakin päätöksiä. Siitäkin huolimatta voi edustaja Antti Rinteelle todeta, että hei, me elvytetään, sillä velkataakka kasvaa. Velkasuhde saadaan kuitenkin hallituksen toimilla hallintaan.

Maahanmuuton piti vasemmiston mielestä olla vain rikkaus ja voimavara, mutta kuten voimme talousarviosta todeta, menoihin ehdotetaan 230 miljoonan euron lisäystä. Tavanomaiseen vuosittaiseen turvapaikanhakijamäärään verrattuna kustannukset nousevat siirtolaiskriisin laineiden vuoksi vuoden 2016 arvion mukaan vajaaseen 800 miljoonaan euroon. Todellisuudessa puhumme miljardeista, kun huomioimme välilliset kulut. Summa on suuri, eikä se puhumalla pienemmäksi muutu.

Tärkeintä on, että hallitus on ryhtynyt lakimuutoksiin, jotta turvapaikanhakijoiden tuloa Suomeen vähennetään, ja näin myös kustannukset ovat jatkossa selvästi pienemmät. Maahanmuuttovirasto on jo vähentänyt yli 10 000 paikkaa vastaanottokeskuksista ja sulkee tai on jo sulkenut yli 20 vastaanottokeskusta. Huolestuttavaa ja huomioitavaa Suomelle on se, että Ruotsin yleisradio uutisoi tänään, että heidän viime vuonna tulleista 162 000 turvapaikanhakijastaan vain alle 500 on päässyt tähän mennessä työelämään — tämä siitä huolimatta, että Ruotsissa hakemuksesta ja pitkälti poikkeuksetta maahanmuuttovirasto myöntää työlupia turvapaikanhakijoille, siitä huolimatta tilanne on tämä. Se on meille merkki siitä, että tähän maahanmuuttajien, tai sanotaan, turvapaikanhakijoiden, työllisyyden hoitoon täytyy panostaa paremmin ja sitä pitää silmällä.

Arvoisa puhemies! Maaseutuvirasto saa lähes miljoona euroa lisää, jotta maataloustukien maksatukset saadaan jouhevammin toimimaan. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatiohankkeeseen ehdotetaan 250 000:ta euroa.

Sosialidemokraatit ovat ottaneet työllisyysasiat tänään esille, ja sinänsä hyvä niin. Todettakoon, että työttömyysturvan ja sosiaaliturvan uuden asianhallintajärjestelmän lisätoihin on myös tulossa lisämääräraha. Kustannukset nousevat, mutta järjestelmä palvelee muutoksenhakulautakuntien toimintaa ja sitä kautta työtöntä ja tukien varassa elävää suomalaista.

Rakennerahastojen kautta käytetään 34 miljoonaa euroa pienten ja keskisuurten yritysten yritysaloiteohjelman rahoittamiseen. Lisäksi hallitus on antanut esityksen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta. 10 miljoonaa euroa siirretään hissien asentamiseen ikääntyvien ihmisten kotona asumisen edistämiseksi. Voi kuulostaa pieneltä asialta, mutta ikääntyvässä Suomessa se on merkittävä kysymys.

Lisäksi espoolaisena on mainittava valtion ja Helsingin seudun kuntien välisten tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotettu käynnistysavustus, jonka tarkoitus on tuottaa kohtuuhintaista vuokra-asuntorakentamista. Tähän käytettävää valtuutta ehdotetaan nostettavaksi 10 miljoonalla eurolla. Luonnollisesti, koska päätös koskee myöntämisvaltuutta, ei asiaan tarvita erillistä määrärahaa.

Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on muutama kaivostoimintaakin koskeva kirjaus, niin kuin tänään keskustelusta olemme huomanneet. Terrafamen pääluottamusmies Jukka Vetola sanoi eilen: "Jos ja kun tämä saadaan kunnolla toimimaan, joulukuussa on vaikea laittaa lypsävää lehmää teuraaksi." Tämä hallitus kuitenkin joutuu ratkaisun tekemään, ja nyt sille ratkaisulle on asetettu raamit. Lypsävä lehmä on toistaiseksi toiminut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

vain yhtiön suuntaan, ja pitää muistaa, että nikkelin ja muiden raaka-aineiden hinta lopullisesti määrittää Talvivaaran kaivoksen kohtalon. Hallitus korjaa nyt niitä virheitä, joita vihreiden Ville Niinistö oli ministerinä ollessaan mukana tekemässä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta edustaja Viitaselle, joka nosti esiin lainanoton: On perussuomalaisten linjan mukaista, että ne varat, joita nyt tarvitaan maahanmuuton kustannuksiin tässä siirtolaiskriisin tilanteessa, otetaan mieluummin velkana kuin leikattaisiin vähävaraisten suomalaisten jo vähäisiksi käyvistä tuista. Ihmettelen sitä, onko tämä muka sosialidemokraattien mielestä huonompi linja kuin se, että leikattaisiin tosiaan näitten ihmisten tuista yhä enemmän.

16.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Huhtikuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä olleita oli yli 121 000, mikä on 17 000 enemmän kuin vuosi sitten. Nyt olisi korkea aika ryhtyä tositoimiin pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi. Valitettavasti hallituksen toimet eivät vakuuta ja osassa päätöksistä on jopa nöyryyttävä sävy. Onneksi sentään hallitus on luopumassa suunnitelmistaan ilmaisesta työnäytteestä.

Juho Saari on todennut, että mitä kauempaa työtöntä katsoo, sen laiskemmalta hän näyttää. Hallituksen kannattaisi katsoa pitkäaikaistyöttömien tilannetta nyt oikein läheltä. Nyt tarvitaan pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaohjelma, ja tällä asialla on kiire. Kysymys ei nimittäin ole laiskuudesta vaan siitä, että avoimilla työmarkkinoilla ei ole töitä tarjolla. Järjestöt pystyisivät tarjoamaan mielekästä työtä, joka voi toimia siltana myös avoimille työmarkkinoille. Hallitus on kuitenkin päättänyt heikentää järjestöjen työllistämismahdollisuuksia. Kysynkin, menevätkö kaikki työtä vailla olevat työttömät jatkossa kuntouttavaan työtoimintaan, vaikka kuntoutuksen tarvetta ei olisi. Tämä on vahingollista niille ihmisille, jotka eivät tarvitse kuntouttavaa työtoimintaa vaan pärjäisivät esimerkiksi välityömarkkinoilla. Tämä on vahingollista myös siksi, että vaarana on, että ne, jotka hyötyvät kuntouttavasta työtoiminnasta, eivät jatkossa sinne pääsekään.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksessä on meneillään Kaiku-hanke, jonka tavoitteena on edistää pitkäaikaistyöttömien työllistymistä ja työnhakuvalmiuksia. Hankkeen sisällä toimii asiakasraati, ja ensimmäisessä raadissa kysyttiin työttömiltä itseltään kokemuksia työttömyydestä ja saamistaan palveluista. Raatilaiset kuvasivat tilannettaan muun muassa sanomalla, että työtön on hädässä muutosten kourissa ja lait muuttuvat niin nopeasti, etteivät edes te-toimiston virkailijat pysy mukana muutoksessa. Te-toimiston palvelut saivat raatilaisilta paljon kritiikkiä, muun muassa siitä, että henkilökohtaista tapaamisaikaa on melkein mahdotonta saada ja nettisivuja on hankala käyttää, puhelinnumeroita on vaikea löytää eikä niihin vastaa kukaan.

Myös te-toimistojen työntekijät viestivät eri puolilta samansuuntaista hätää. Resurssit ovat niin huonot, etteivät he ennäätä hoitaa työtehtäviään edes tyydyttävästi. Jopa nuoret joutuvat odottamaan ammattihenkilön kohtaamista puolesta vuodesta vuoteen. Kun työvoimatoimistojen tilanne on tämä, niin hallituksen tavoitteet pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisestä tuntuvat kyllä utopialta. Siksi sosialidemokraattien työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaryhmä esittääkin lisärahoitusta erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien palkkatukeen.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan tuoda huoleni vielä ilman ammatillista koulutusta olevista nuorista aikuisista. Nuorten aikuisten osaamisohjelman päättymisen samanaikaisesti, kun ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuvat 190 miljoonan euron säästöt, tulee väistämättä vähentämään tälle kohderyhmälle suunnattua koulutustarjontaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Jokainen meistä ymmärtää, että ilman ammatillista koulutusta tämän päivän työelämässä on todella vaikea, ellei peräti mahdotonta, työllistyä. Tässä ryhmässä onkin paljon työttömyyttä ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä. Viime kaudella kohdennettiin erityisrahoitusta tähän nuorten aikuisten osaamisohjelmaan, ja sen tulokset olivat hyviä. Ihmettelenkin kovasti hallituksen päätöstä lopettaa tämä tehokas pitkäaikaistyöttömyyttä vähentävä toimenpideohjelma. — Kiitos.

16.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lisätalousarvio tulee todella Suomen talouden kannalta erittäin kriittiseen aikaan. Parhaillaan, näillä minuuteilla, — tai ne minuutit ovat tainneet jo mennä — kilpailukyky sopimuksen piti syntyä, tähän iltaan mennessä. Joidenkin tietojen mukaan esimerkiksi Metalliliitto ei ole pelissä mukana, mitä pidän suurena vahinkona Suomen kansakunnan kannalta. On aivan välttämätöntä, että pystymme sopimaan työmarkkinoilla ihan kautta linjan siitä, miten tämän maan taloutta lähdetään nostamaan suosta ylös.

Pitää muistaa, että silloinhan, kun olimme edellisen kerran samassa tilanteessa, 90-luvun alussa, tehtiin talouden ihme. Ja talouden ihme tehtiin silloin pääasiassa sillä, että 14. päivä marraskuuta 91 devalvoitiin markka noin 18 prosentilla ja viimein 7. päivä syyskuuta 92 se päästettiin kellumaan. Yhteisvaikutus näillä tapahtumilla oli markan ulkoisen arvon laskeminen lähes 40 prosentilla. Tänä päivänä euro-olosuhteissa tätä emme voi tietenkään enää tehdä, vaan meidän on tehtävä oman kilpailukykyämme palautus itse. Ja sopimalla liittojen, työnantajien ja työntekijöiden, välillä yhteisesti tästä tavoitteesta ja niistä keinoista, joilla tavoitteeseen päästään, se olisi edelleen mahdollista. Siksi toivon hartaasti, että tähän kilpailukyky sopimukseen paneuduttaisiin kaikin voimin. Aikaa kuitenkin on vielä jäljellä.

Vain metsäteollisuuden vienti tässä maassa tuntuu tällä hetkellä vetävän, ja ensimmäiset merkit siitä, että Suomen talous lähtisi hiljalleen kasvuun, ovat jo nähtävissä, nämä pienet nousuluvut. Ja tästä pienestä, hennosta myöätulesta pitäisi kaikkien nyt ottaa kaksin käsin kiinni ja niin, että saataisiin todellakin tämä ulkomaankauppa toimimaan ja vientiluvut nousuun. Vuoden 2009 jälkeen Suomen ulkomaankauppa on ollut laskussa koko ajan, ja olemme kaukana siitä tasosta, missä silloin aikanaan olimme, kun tämä alamäki alkoi. Sen takia on aivan välttämätöntä, että saadaan tämä ulkomaankauppa toimintaan ja työttömyysluvut pikkuhiljaa laskemaan.

Suomi käyttää vuosittain noin 5 miljardia euroa työttömyyden kustannuksiin. Jokainen ymmärtää, että se summa on aivan valtava, eikä pelkästään taloudellisesti tarkasteltuna vaan näiden ihmisten kannalta, ketkä sen työttömyyden kohtaavat, se on todella järkyttävä elämäntilanne. Sen takia tässä kansakunnassa pitää löytyä nyt yhteisymmärrystä, että saamme tämän työttömyysasian pikkuhiljaa paremmalle uralle, työttömyyden alenemaan ja ihmisten olotilan paranemaan.

Byrokratian purku tarjoaa siihen yhden mahdollisuuden. Kotimaiset investoinnit on saatava liikkeelle. Meillä tällä hetkellä on erilaisia hankkeita miljardien ja taas miljardien arvosta odottamassa rakennuslupaa tai jotain muuta lupaa, ympäristölupaa tai jotain muuta lupaa. Tällaiseen luvitusbyrokratiaan, mikä Suomeen on luotu, joko pitää saada nopeutta lisää taikka sitten byrokratiaa on purettava olennaisesti. Ei tällä tavalla voida jatkaa.

Suomi on panostamassa parhaillaan merkittäviä rahasummia infraan. Olemme korjaamassa maanteitä, rautateitä ja muutakin infraa. Meni monta vuotta niin, että tämä tilanne Suomen tiestöllä ja rataverkolla heikkeni koko ajan. Siihen on saatu pientä parannusta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

mutta on syytä muistaa kuitenkin, että olemme vasta sen korjausurakan alkuhetkillä. Vielä riittää moneksi vuodeksi töitä, ja kuten tänäkin aamuna uutisissa näimme, esimerkiksi maanteiden osalta tätä työtä tehdään tänäkin päivänä todella kuumeisesti. Infran korjaaminen on edellytys sille, että saadaan myös talous toimintaan.

Terrafamelle on varattu tässä lisätalousarviossa 144 miljoonaa euroa, millä varmistetaan tämän vuoden rahoitus. On aivan hyvä, että tämä rahoitus tuli nyt ja nimenomaan niin, että saadaan Talvivaaran kaivoksessa pikkuhiljaa ympäristöasioitakin haltuun, koska muutenhan se homma ei voi siellä jatkua. Toivon mukaan tässä nyt löytyisi mahdollisuus tämän vuoden aikana, että joku järkevä taho lähtisi rahoittamaan yksityiseltä puolelta tätä hanketta ja saataisiin myös toivon mukaan maailmanmarkkinoilla tämä sinkin ja nikkelin hinta nousuun, jolloin tämän kaivoksen kannattavuus olisi saavutettavissa markkinateitse. Se mahdollisuus tuntuu tällä hetkellä kovin pieneltä, mutta toivottavasti se kuitenkin tulee. Tärkeää on kuitenkin, että kaivostoiminta Suomessa jatkuu, koska se on Suomen kansantalouden kannalta aivan elinehto.

Kemera-tukeen lisätalousarviossa on varattu 8,44 miljoonaa euroa aikanaan käyttämättä jääneitä määrärahoja. Kemeran osalta voisin sanoa, että nämä kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiset panostukset, jotka valtio antaa metsienhoitoon vuosittain, ovat erittäin monimutkainen järjestelmä, joka tulisi uudistaa niin, että se olisi virtaviivainen ja se muutettaisiin nykyisestä järjestelmästä paljon kannustavammaksi ja niin, että metsänhoito aidosti olisi kannattavaa tässä maassa. Toivon, että saisimme tässä talossa (Puhemies koputtaa) aikaan päätöksiä, jolloin Suomen metsäteollisuus investoisi tähän maahan lisää, myös pienemmät toimijat, jotta puunkäyttöä saataisiin lisää. Ilman lisäpuunkäyttöä ei ole mahdollista, että metsätalous olisi kannattavampaa. 25 miljoonan motin urakka odottaa vuosittain lisähakkuita, ne pitäisi pystyä tässä maassa hakkaamaan. Nimittäin sinä päivänä, kun nämä motit saadaan tienvarteen, se tietää hyvin monelle ihmiselle lisää työtä ja toimeentuloa.

16.16 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vuoden 2016 toinen lisätalousarvio sisältää sekä odotettuja, toivottuja että myös hieman valitettaviakin asioita. Ehdottomasti kärjessä hienoissa saavutuksissa on se, että omais- ja perhehoitoon satsataan nyt kunnolla. Tämä säästää kuntataloutta, se on inhimillistä, ja tämä on erittäin pitkään odotettu panostus. Sille on tietenkin toivottavasti koko eduskunnan tuki. Tässä kyllä myös näkyy se linja, että tämä hallitus tukee kuntatalouden tasapainottamista ja valtionosuuksista ei leikata vaan päinvastoin sinne ollaan pystytty saamaan pientä korotusta. Tämäkin uudistus säästää kuntataloutta, sikäli linja on erilainen kuin edellisellä hallituksella. Tärkeitä ovat myös pienet liikennesatsaukset, joita tähänkin talousarvioon saatiin liittyen biotalouteen ja raaka-aineiden liikkeelle saamiseksi.

Kun tuossa debatissa aikaisemmin puhuimme kansantalouden suurista linjoista, niin kyllä vaikuttaa siltä, että jonkinlainen kääntyminen ja kasvun orastavia näkymiä on nyt olemassa. Ensimmäistä kertaa kolmen taantumavuoden jälkeen viime vuosi jää kansantalouden osalta plussalle, 0,5 prosenttia. Tämän vuoden oletus on 0,9 prosenttia. Tuleville vuosille kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan 1,2 prosenttia. Ne ovat pieniä ja heikkoja lukuja, mutta ovat ne silti parempia kuin miinusmerkkiset luvut. Tämä orastava kasvu kyllä luo tulevaisuudenuskoa ja toivetta siihen, että taantuma pikkuhiljaa taitettaisiin. Työllistenkin lukumäärä kasvoi 0,3 prosenttia. Sekään ei ole paljon, mutta on se enemmän kuin se, että työttömyys olisi kasvanut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Näistä muutamista kasvualoista haluaisin nostaa esille sen, että toki hallituksen suuret panostukset biotalouteen, digitalisaatioon, teknologiaan, ympäristöön menevät kaikki eteenpäin ja niissä nähdään varmasti erittäin suuria investointeja seuraavien vuosien aikana, mutta sitten on tällaisia konkreettisia aloja, joihin törmää: Ilmeisesti on niin, että esimerkiksi autokauppa on kääntynyt kasvuun ensimmäistä kertaa sitten aikoihin, viime vuoden kasvulukema autokaupasta oli 15 prosenttia. Se on ehkä yksi sellainen konkreettinen asia, että jos ihmiset ovat rohkaistuneet ostamaan uusia autoja, niin se kertoo jotain siitä, että taloutemme myös kulutuksen tasolla kääntyy elpymisen puolelle. Toinen tällainen kasvuala on tietenkin pohjoisessa ollut jo läpi tämän talvikauden liittyen matkailuun, aivan hurjia kasvulukemia on siltä alalta saatu. Nämä luovat toivoa.

Kuten tässä edellinenkin puhuja myös minä haluan nostaa esille tämän Kemera-asian. On hyvä tietenkin, että nyt saatiin uudelleen kohdennettua tämä reilu 8 miljoonaa euroa. Mutta kyllä kokonaisuudessaan Kemera tarvitsisi ehdottomasti uudistuksen, perkaamisen, jonkinlaisen järkevän systeemin. Sehän on aivan kestänyt, että ei ikinä tiedetä, kuinka pitkään ne rahat riittävät. Yleensä ne eivät koko vuotta riitä, ja metsurit joutuvat sitten vaikeaan tilanteeseen kesken vuoden. Toivottavasti tämä Kemera-lainsäädäntö saataisiin uudistettua ja yksinkertaistettua.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun haluan sanoa vielä muutaman sanan maataloudesta, koska siitäkin tänään aika paljon puhuttiin jo tuossa debatissa. Kyllähän se on yksi ala, joka on kaikista eniten ottanut iskua itse asiassa siitä kansainvälisen politiikan suorasta seurauksesta, Venäjän vastapakotteista. Kun maataloutemme suuri markkina Venäjä on nyt kiinni ja sitä markkinaa on rakennettu vuosikymmeniä, niin ei uuden markkina-alueen synnyttäminen Aasiaan, Etelä-Amerikkaan, Pohjois-Amerikkaan tapahdu mitenkään kovin nopeasti ja yksinkertaisesti ja satojen miljoonien eurojen vuosittaiset tappiot, mitä maataloudelle nyt tulee, eivät ole kovin yksinkertaisesti kompensoitavissa EU:n tai kotimaankaan tukipaketeilla. Ne ovat välttämättömiä, ne ovat tarpeellisia, mutta kaikki se työ, mitä viennin edistämiseksi meidän ministeriömme yhdessä voivat tehdä, täytyy tehdä ja vielä enemmänkin.

Lopuksi sitten haluan, arvoisa puhemies, vielä sanoa muutaman sanan tästä Terrafamesta. Kainuun työttömyysprosentti on 16,9. Jos sinne tulee tuhat työtöntä lisää, niin ei se kyllä maakunnan tilannetta helpota. Toivottavasti vielä olisi olemassa mahdollisuus siihen, että ulkopuolinen investori olisi Terrafamesta kiinnostunut. — Kiitoksia.

16.22 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suurin kasvun este on sosialismi ja sen saavutukset. Esittelen tässä siitä yhden osan, mihinkä me olemme joutuneet mukaan. Ja on muun muassa EU:n kuolinpesä, mihinkä SDP:n valtiovarainministeri kiinnitti meidät maksumieheksi — kiinnitys on kuolinpesässä kiinnitys.

Toisen lisätalousarvion järkyttävän tieto löytyy maahanmuuttomomentilta. "Hirmuista", sanoisi varmasti presidentti Paasikivikin, jos eläisi. Niin sanon minäkin. Hirmuista on se, että maahanmuuton kustannuksiin esitetään 230 miljoonan euron lisäystä. Tämän vuoden varsinaisen budjetin määrärahojen kanssa se merkitsee yli 780:tä miljoonaa euroa — kauhea rahamäärä. Tuo 780 miljoonaa ei ole kaikki. Se on se lisäys, joka kuuluu tähän niin sanotun normaalin maahanmuuttomäärärahan lisäksi. Vielä hirmuisempaa on se, että tänä vuonna maahanmuutto tulee maksamaan suomalaisille veronmaksajille yhteensä yli miljardin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Viime vuonna Suomeen tuli runsaat 32 000 maahanmuuttajaa ja tänä vuonna lisäbudjetin perustelujen mukaan 10 000 lisää. Tämän vuoden luku on arvio. Kukaan ei tiedä, kuinka paljon lopulta tänne väkeä ryntää. Turkin kanssa solmittu sopimus melko varmasti kaa-tuu. Välimeren yli Eurooppaan tulee päivittäin jopa tuhansia ihmisiä. Paine on valtava.

Syksyllä tällä paikalla ihmettelin niitä hölmöläisiä, jotka haluavat pitää rajat auki ja ha-luavat jopa houkutella etuisuuksilla lisää tulijoita tänne. Ehdotan, että vihervasemmistolai-sille ja kaikille muille, jotka haluavat tehdä Suomesta koko maailman sosiaalitoimiston, määrätään ylimääräinen mamu-vero. Ne maksakoot, jotka tällaista menoa haluavat. Taval-linen suomalainen veronmaksaja on jo täysin kyllästynyt tällaiseen turvapaikkaturismiin. Miljardilasku suomalaisille veronmaksajille on sietämätön. Mitä saamme vastineeksi? Vain lisää rikoksia ja kaikenlaisia sopeutumisongelmia.

Poliisiylijohtaja kertoi viime sunnuntaina tv-uutisissa, että seksuaalirikosten määrä on huimassa kasvussa. Puolet niistä tekevät ulkomaalaiset. Hän jätti kertomatta, mikä on tur-vapaikanhakijoiden osuus. Tavallisella Ojalan laskuopilla voi kuitenkin laskea, että maa-hanmuuttajien osuus on jopa puolet koko määrästä. Se on valtava osuus. Totuus on karvas suvakeille, mutta se ei selittelyillä muuksi muutu.

Yksi suuri ongelma on valtava nuorten miesten määrä. He haluavat naisia, mutta näitä ei riitä edes omalle väestölle. Muistaakseni Ilta-Sanomissa oli juttu, että Suomessa on 144 kuntaa ja kaupunkia, joissa on poikamiesylijäymää — siis poikamiehiä ja miehiä on enem-män kuin naisia. Nyt tätä ukkolaumaa sopeutetaan tänne, tähän porukkaan. Voi tulla on-gelmia. Lisäksi muslimi—kristitty-avioliitot ovat vakava ongelma, koska muslimimiehelle vaimo on alamainen ilman ihmisarvoa. Imaamit valvovat, että islamin epäinhimillisiä määräyksiä noudatetaan täälläkin. Yksi suuri ja julkisuudelta pimitetty ongelma on myös se massiivinen bisnes, jota turvapaikanhakijoilla pyöritetään. Liikemiehet ja jopa kansa-laisjärjestöt rahastavat — ja kansa maksaa. Edellytän, että edustaja Heinäluoma ottaa tar-kastusvaliokunnassa viipymättä selvitetäväksi, miten veronmaksajia rahastetaan tällä tou-hulla.

Arvoisa rouva puhemies! Tuen hallituksen talous- ja muuta politiikkaa. En kuitenkaan anna tukeani järjestömälle ja suorastaan vastuuttomalle maahanmuutto- ja turvapaikkapo-litiikalle. Rajat on pantava tiukkaan valvontaan. Oleskeluluvan ehtoja on kiristettävä. Etui-suuksia on tiukennettava. Hylätyn päätöksen saaneiden poistamisen maastamme on tapah-duttava pikaisesti. Bisnes on pantava kuriin. Vain näillä menettelyillä voimme selvittää tästä ongelmasta.

16.28 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Olen iloinen valtiovarainministeri Stubbin lupauksista, että leikkauksista siirrytään työllistämiseen. Se on jälleen yksi hallituksen lu-pauksista, joihin joko uskotaan tai ei, koska tässä lisätalousarviossa ei näy merkkiä suun-nanmuutoksesta.

Edustaja Terhon aikaisempaan puheenvuoroon on todettava, että tämä hallitus on todel-la saanut aikaan hämmästyttävän yhtälön: leikataan samalla, kun velkaantuminen kasvaa. Hallitus leikkaa velaksi. Tähän ei eläin pysty. Nyt otetaan lisää velkaa, mutta luvataan, että velkaantuminen loppuu; nyt leikataan lisää, mutta luvataan, että leikkaaminen loppuu — siis lisää lupauksia. Yhdysvaltain presidentti Abraham Lincoln sanoi viisaasti: "On lupauk-sia, joita ei pidä tehdä, jottei vaadita tekoihin, joihin ei kykene."

Olemme joka kerta lisätalousarviokeskusteluissa vaatineet kunnon panostuksia työllisyyteen. Niitä ei ole myönnetty, vaan on luvattu, että työllisyys korjautuu itsestään. Näin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

hän ei ole käynyt, eivätkä Talvivaaran vaikeudet ja Microsoftin irtisanomiset paranna tilannetta. Hallitus on edelleen 110 000 ihmisen työllistämistavoitteestaan 20 000 miinuksella. Pitkäaikaistyöttömyys ylittää 120 000 henkilöä ja on lisääntynyt yksin Uudellamaalla lähes neljänneksen verran viime vuoteen nähden, siis 23 prosenttia. Määrällisesti lisäys on suurin ammattinimikkeessä "erityisasiantuntijat". Miten tämä koulutettu, osaava joukko voi joutua pitkittyneeseen työttömyyteen alueella, joka on Suomen talouden moottori? Tämä yksi fakta kertoo alastomasti sen, että hallituksen haaveet ovat kariutuneet.

Kaikki nämä monet lupaukset on ripustettu kiky-sopimukseen. Se on sadoilletuhansille suomalaisille kipukynnyssopimus. Vaikka emme usko siihen, että tämä on oikea tie, olemme tukeneet neuvottelua, jotta isänmaalle ei aiheutuisi lisää vahinkoa. Hallitus on toki omin toimin koettanut torpedoida sopimista. Nyt olisi tärkeää saada nopeasti tieto siitä, millaisia verohuojennuksia hallitus kaavailee korvaamaan edes osan palkansaajien menetyksistä. Pahimmin palkanalennukset osuvat pieni- ja keskituloisiin suomalaisiin, joten he ovat ansainneet veronalennuksen. Verojaoston arvostettu puheenjohtaja Mika Lintilä on näin linjannut, toivottavasti koko hallitus kuulee häntä. Jos kiky-sopimus uusista vaikeuksista huolimatta toteutuu, olisi tärkeää saada tieto veroratkaisusta nopeasti. Sadattuhannet suomalaiset perheet ovat huolissaan toimeentulostaan. Ne laskeskelevat, mistä tingitään, kun palkat laskevat. Jotta kulutus ei tämän pelon takia supistuisi liikaa, mutta ennen kaikkea inhimillisistä syistä, olisi syytä kertoa heti, mitä tuosta pienennetystä palkasta jää käteen, ja mieluiten, että menetys on vähäinen.

Arvoisa puhemies! Suunnanmuutos on tervetullut, mutta tuskin tämä hallitus siihen kykenee. Se ei ole tähänkään mennessä edistänyt aktiivista työllistämispolitiikkaa, jossa ihminen autetaan työstä työhön, jossa huolehdittaisiin osaamisesta ja osallisuudesta. Lupauksiin verrattuna näytöt ovat vähäiset. Abraham Lincolnia noudatellen kannattaisi luvata vähemmän ja tehdä enemmän.

Vielä lopuksi uudistan vetoomukseni sen puolesta, että valtiovarainvaliokunta saa satojen miljoonien kokoisen päätöksensä tueksi valtioneuvoston asiakirjat, muistiot ja Terrafame Groupin omat selvitykset. Tämän kokoista päätöstä ei voi tehdä nyt annetuilla tiedoilla. Itse asiassa koko Talvivaaran päätöshistoria on täynnä toiveikkaita, vääristeltyjä ja pimitettyjä tietoja. Ministeri Rehn lupasi valiokuntien käyttöön "asianmukaisen informaation". Samassa puheenvuorossa hän kuitenkin esitti laskelman, joka perustui yli 1 000 euroa nykyistä korkeampaan nikkelin maailmanmarkkinahintaan. Tämän päivän luku on siis 20 miljoonaa euroa pienempi. 20 miljoonan euron heitto ei ole asianmukaista informaatiota.

Arvoisa puhemies! Tieto on valtaa. Tiedon puute vasta onkin valtaa.

16.32 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Viime vuosien kielenkäyttöön on mielestäni pesiytynyt väärä substanssi sanalle "elvytys". Paremminkin Suomessa ollut elvytys on ollut rakenteiden ylläpitämistä. Koen elvytyksen lisäpanostuksena, jotta potilas hengittäisi, annetaan happea, yritykselle annetaan lisää pääomaa tai muita resursseja. Se, että kotimaista kulutuskysyntää on voitu pitää velkarahalla yllä, on tietysti yhteiskuntarauhan ja monen kotitaloudenkin kannalta hyvä asia, mutta ennen pitkää tämä velka tulee maksettavaksi. Ja jos sitä on liikaa, siitä ei selvitä, kuten Kreikka on osoittanut.

Suomeen ei investoida. Poistot ovat suurempia kuin investoinnit, mikä on erittäin huono merkki. Suomalaiset kuitenkin investoivat. Jos ajaa Tallinnan ohikulkutietä, huomaa, että suomalaiset ovat investoimassa Tallinnan ympäristöön. Se vaikuttaa Kehä kolmoselta, siellä on paljon rakennustöitä, ja usein käyttäjä on suomalainen tai ulkolainen tai ruotsalai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

nen. Viron veromalli, joka jättää yritykselle riskipääomaksi sen, minkä verottaja Suomessa vie, pitää välillisesti kasvuhakuisuutta yllä, valtio epäsuorasti ottaa riskiä kantaakseen. Mutta kasvu, työpaikkojen kasvu, valtiontalouden kannalta on paljon tehokkaampi tapa saada valtiontalous tasapainoon, koska työpanoksesta verot kertyvät heti, yrityksen voitosta huomattavasti hitaammin.

Suomen velkataakka on niin suuri, että se alkaa tietysti hermostuttaa, mutta Belgia on yli kaksi kertaa enemmän velkaantunut suhteessa bkt:hen kuin Suomi. Jään vain miettimään, pitäisikö Suomenkin investoida muualle, missä Suomen AAA:n tai AA+:n luokitus — ennen AAA:n, nyt AA+:n — tuottaisi huomattavasti paremmin tuloja kuin mikä korkotaso tällä hetkellä on. Laskin joskus kahdeksan vuotta sitten tekemästäni esimerkistä, että jos joka vuosi, jolloin otetaan miljardi velkaa, otetaan toinen ja sijoitetaan kansainvälisiin indeksirahastoihin, yli 10 000 yhtiöön, niin Suomen varallisuus olisi noussut 20 miljardia — huikea summa, jolle silloin elinkeinoelämästä ja omistajaohjauksesta vastaava ministeri naureskeli. Mutta tätä samaa ratkaisua ovat työeläkeyhtiöt käyttäneet niin kauan kuin minä muistan, ja sieltä sen ideankin sovellettuna Suomen valtiontalouteen hain.

Muistan ajan, jolloin Suomeen perustettiin hätätilahallitus. Täällä vaaditaan työttömyyden hoitamista — silloin hätätilahallituksen syntymähetkellä Suomessa oli 63 450 työtöntä. Jos tällä hetkellä lasketaan työttömät samalla periaatteella kuin silloin, meillä on noin 600 000 työtöntä eli kymmenkertainen määrä. Näistä varsinaisesti tilastoissa esiintyy suunnilleen puolet, mutta voisi sanoa, että jos työmarkkinat eivät toimi kunnolla, niin työttömyys kasvaa. Tällä hetkellä voisi sanoa, että syytetään ihan väärää puuta, kun väitetään, että hallitus on laiminlyönyt työllisyyspolitiikan.

Työmarkkinat, jotka ovat Suomen suurin ja pahin kartelli, ovat sössineet asiansa niin hankalaksi, että työtä ei kannata ottaa tietyissä tilanteissa lainkaan vastaan ja erittäin useissa tilanteissa sitä ei kannata tarjota, jolloin yhteiskunnan rasitteeksi jää erittäin korkea työttömyys ja inhimillisesti ottaen ihminen kärsii joko opintojensa hyödyttömyydestä tai itsensä tarpeettomaksi kokemisesta. Voisi olla syytä todella pohtia, voisiko yleissitovuuden purkaminen olla se keino, jolla työmarkkinat vapautettaisiin. Se, että maailman työväestöstä 0,01 prosenttia on yleissitovuuden piirissä — ja käytännöllisesti katsoen se on kokonaan Suomessa — vaikuttaa siltä, ettei se ole kovin hyvä idea.

Työllistäminen on tällä hetkellä varmasti enemmän siis työmarkkinoiden kysymys kuin hallituksen kysymys. Monissa maissa työttömyyteen suhtaudutaan täysin eri lailla, on esimerkiksi se ratkaisu, että on negatiivinen tulo ja vero: kun teet jotain työtä, niin silloin saat yhteiskunnan tuen siihen elintasoon, jonka yhteiskunta hyväksi havaitsee — useimmiten se on laissa määritelty minimipalkkataso — mutta työpanos edellytetään. Suomessa pareminkin voi sanoa, että viranomaiset ovat ottaneet vastuulleen työn ohjaamisen ja työn löytämisen, kun monissa muissa Länsi-Euroopan maissa vastuu on huomattavasti enemmän asianosaisella itsellään. — Kiitos.

16.38 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on edelleenkin vakava, vaikka voisi sanoa, että tunnelin päässä alkaa hiukan valoa jo pilkistää. Silti huolehtaa se, että näyttää siltä, että hallitus pyrkii selviämään tilanteesta rakentamalla laituria, vaikka me tarvitsisimme sillan: sillan työttömyydestä uuteen työhön, sillan lamasta kasvuun ja sillan myös ihmisten epätoivosta tulevaisuudenuskoon. Nyt on käymässä herkästi niin, että vaikeimmassa asemassa olevat työttömät pistetään kävelemään pitkin siltaa, joka osoittautuu laituriksi veden syvimässä ja kylmimmässä kohdassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

Hallitus on taloutta tasapainottanut nimenomaan leikkaamalla, ja se on ollut sen politiikan lähes ainoa toimi. Kasvutoimet ovat jääneet työmarkkinajärjestöjen rakentaman kilpailukyky sopimuksen varaan. Tosin valtiovarainministeri tänään lupaili, että leikkauspolitiikasta oltaisiin vihdoinkin siirtymässä työllisyyden hoitoon, mikä lupaa hyvää uudelleenarviointia.

Vaikka tänään tulikin uutisia siitä, että esimerkiksi Metallin neuvottelut näyttävät katkenneen, kannattaa siitä huolimatta vielä kerran yrittää. Jos pitävät paikkansa ne huhut, joita liikkuu siitä, että tuon neuvottelun katkaisi nimenomaan työajan lisäyksen muoto, niin tässä olisi hyvä vedota hallitukseen ja sen edustajiin, että he olisivat yhteydessä nimenomaan työnantajapuoleen, jotta se suostuisi siihen, että työajan pidennyksestä sovitaan paikallisesti, koska olen ymmärtänyt, että tällä kertaa asetelmat ovat toisinpäin: työnantaja on halunnut sopia siitä keskistetyksi liittotasolla eikä löytää niitä ratkaisuja paikallisemman sopimisen kautta.

Jos katsomme tämän hetken tilannetta, niin hallituksen omat arviot taloudesta ovat aika tyyli. Bkt kasvoi 0,5 prosenttia vuonna 2015, ja valtiovarainministeriön kasvuennuste vuodelle 2016 on 0,9 ja seuraavalle vuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle lisäbudjetissa 1,2. Jotta hallituksen tavoittelema 72 prosentin työllisyysaste olisi mahdollinen, tarvittaisiin vähintään 2 prosentin kasvu-ura. Ja kun mietimme kasvua, niin kyse on paitsi siitä, miten meidän vientimme vetää, myös meidän kotimarkkinoidemme toiminnasta. Huolettavaa on se, että monet hallituksen toimista leikkaavat nimenomaan kotimarkkinoiden työllisyyttä. Siinäkin mielessä, jos tämä kilpailukyky sopimus syntyy, olisi tärkeää, että siinä rinnalla olisi kotimarkkinoita elvyttäviä toimia.

Olen samaa mieltä edustaja Lehden kanssa siitä, että elvyttämisestä on tullut vähän hasu sana. Se tarkoittaa itse kullekin puhujalle vähän erityyppisiä asioita. Jotkut katsovat sillä velkaantumista ja jotkut katsovat sitä, että nimenomaan pyritään synnyttämään niitä työpaikkoja ja tehdään sellaisia toimia, jotka edistävät kasvua, eikä pelkästään mitata velkarahalla sitä, elvytetäänkö vai eikö elvytetä.

Hallitus on suunnitellut työvoimapolitiittiseen koulutukseen isoja muutoksia. Rahoitusta ollaan siirtämässä normikoulutuksen puolelle opetusministeriöön, ja tässä on iso riski, että ne, jotka ovat työttömänä, jäävät koulutuksen ulkopuolelle. Sen vuoksi olisi tärkeää, että tällä hetkellä valmisteltaisiin uudistusta, joka mahdollistaisi omaehtoisen koulutuksen — eli sen, että työttömyysturvalla voi opiskella muuallakin kuin työvoimapolitiittisessa koulutuksessa — kriteerien helpottamista. Tämä auttaisi varmasti niitä ihmisiä, jotka ovat Microsoftin uhreja tällä hetkellä, auttaisi Talvivaaran uhreja ja olisi byrokratian tapa toteuttaa tätä koulutusta, koska ongelma on se, että todellakin te-toimistojen henkilöstöpuola on niin suuri, että siellä ei välttämättä ehditä tehdä niitä toimia, joita työttömien avuksi tarvittaisiin. Ja jos byrokratian purkutalkoista puhutaan, niin silloin olisi syytä aloittaa ne täältä työttömyysturvan puolelta ja niiden estojen puolelta, joita työttömyysturvassa on — siellä kannustavuuden puolella työn vastaanottamiskysymyksissä, mutta myös koulutusmahdollisuuksien puolella.

Viimeiseksi haluan mainita vielä sen, että hallitus on ajamassa kovalla kädellä välityömarkkinoita ja järjestöjen työllistämistä alas. Tämä on sellainen asia, josta tulee tulevaisuudessa kallis lasku. Markkinat hoitavat varmasti osan työllisyydestä, ja niin niiden pitääkin hoitaa, valtaosa, mutta kun kilpailutilanne koko ajan kärjistyy, niin silloin myös yhä useampi ihminen tulee lyödyksi työmarkkinoiden ulkopuolelle, koska tuottavuus ei yllä siihen markkinaehtoiseen työhön. Sen vuoksi tarvitaan muun muassa järjestöjen tekemää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

työtä, jossa usein lisätään ihmisten hyvinvointia ja lisätään myös työntekomahdollisuuksia ja aktiviteettimahdollisuuksia työttömille ja estetään sitä kautta syrjäytymistä kokonaan yhteiskunnasta.

16.43 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä toisessa lisätalousarviossa kohdennetaan resursseja paljon kaivattuun asiaan, omais- ja perhehoidon kehittämiseen, joka on yksi hallituksen kärkihankkeita. Hallitus osoittaa, että se on nähnyt sen kärjen, mikä meidän ihmisten keskuudessa on äärettömän tärkeä, sen että me välitämme ja hoidamme läheisiämme hyvin, ja hallitus haluaa kannustaa siihen. 49,3 miljoonaa euroa tulee lisäystä peruspalvelujen valtionosuuteen.

Mitä se sitten tarkoittaa, että omais- ja perhehoitoon kohdistetaan resursseja? Se tarkoittaa sitä, että ne omaishoitajat, joilla on omaishoitosopimus, saavat kaksi päivää kalenterikuukaudessa vapaata, ja ne, joilla on ympärivuorokautiseen hoitoon sidottuja hoidettavia kotona, saavat kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohden sitä vapaata. Myös sosiaalihuoltolakia tässä rinnalla ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne henkilöt, jotka tarvitsevat sijaishoitoa, saavat tarkoituksenmukaisen hoivapaikan. Se lyhytaikaishoiva, jonne omaisen läheisensä lähettää, ei voi olla pelkkä säilöönotto, vaan siellä on kehitettävä ja mietittävä niitä toimintatapoja, että jokainen saisi sen itsellensä sopivan hoivapaikan. Samalla myös kehitetään perhehoitoa ja perhehoitajien palkkio nostetaan 775 euroon, ja sekin on äärettömän tärkeä asia. Omaishoito ja perhehoito tulevat lisääntymään — eivät ainoastaan siitä syystä, että me puhumme näistä säästöistä, vaan myös siitä syystä, että yhä useampi haluaa hoitaa läheisensä lähellä, omassa kodissa, jopa loppuun saakka. Silloin me olemme inhimillisyyden ytimessä, ja se on elämän perusasia.

16.46 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvin murheellista sinänsä, että tähän lisätalousarvioon ei sisällynyt suomalaisen maatalouden kriisipakettia, jota varmasti hyvin moni odotti. On selvä asia, että Venäjän pakotteet ovat iskeneet suomalaiseen maatalouteen kaikista kovimmalla kädellä, mitä Euroopassa on tämän asian tiimoilta tapahtunut. Suomalainen maatalous on tämän pakotepolitiikan todellinen kärsijä. Venäjän presidentti Vladimir Putinhan on ilmoittanut, että pakotteet ja tämä tilanne tällaisenaan jatkuvat vuoden 2017 loppuun. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaisen maatalouden tilanne ei ainakaan tältä osin ja Venäjän markkinoiden osalta tule lähiaikoina paranemaan. On muistettava, että suomalaisen elintarviketeollisuuden tuotteiden päävientialue, lähinnä Pietarin alue, on tavallaan meillä pois markkinoilta seuraavan puolentoista vuoden ajan, ja tämän takia suomalaisen maatalouden vienti ei vedä. Se johtaa siihen, että meillä maatalouden kannattavuus laskee, kun hintoja on halpuutettu, ja se näkyy suoraan maatilojen tulovirrassa. Ymmärrän, että maa- ja metsätalousministeri Kimmo Tiilikainen on tehnyt varmasti tässä asiassa parhaansa, ja uskon vakaasti siihen, että syksyn budjettiriihessä tähän asiaan tullaan palaamaan, koska tilanne on sen verran vakava, että hyvin monella tilalla eletään aidosti kädestä suuhun ja on selkeitä maksuvaikeuksia jo esimerkiksi sähkölaskujen osalta. Toivottavasti tässä asiassa nyt päästään mahdollisimman nopeaan ratkaisuun.

Yhtä tärkeänä, arvoisa puhemies, pidän sitä, että maatalouden osalta nämä byrokratian purkutalkoot edistyvät mahdollisimman nopeasti — meillä ihan selkeästi valtavasti pannaan rahaa maatalouden byrokratian ylläpitämiseen, ja se tulee purkaa pois — ja ennen kaikkea niiden tukien, mitä Maaseutuvirasto maksaa, maksatus alkaisi sujua niin, että saadaan kaikki tuet ajallaan ja tämä kriisipaketti mahdollisimman äkkiä pystyyn.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

16.48 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Lähes tarkalleen puolet vuoden 2016 toiseen lisätalousarvioon sisältyvästä 455 miljoonan euron määrärahalisäyksestä, nimittäin 230 miljoonaa euroa, tulee kulumaan maahanmuuton aiheuttamiin kustannuksiin. Tämä summa on itse asiassa lähestulkoon sama kuin esitykseen sisältyvä nettolainanotto, joka on suuruudeltaan 233 miljoonaa euroa. Näiden kustannusten voidaan siis katsoa jäävän sellaisinaan tulevien sukupolvien maksettaviksi. Maahanmuuton kustannusten on esityksessä arvioitu olevan yli 780 miljoonaa euroa suuremmat kuin ne ovat olleet aiempina vuosina. Kokonaisuudessaan maahanmuuttokustannusten osalta liikutaan siis jo vähintään miljardin euron suuruusluokassa, ja todennäköisesti todelliset kustannukset ovat vielä tätäkin arviota huomattavasti suuremmat. Ellei tarpeellisiin toimenpiteisiin pian ryhdytä, niin ne kasvavat jatkossa entisestään. Tämä kaikki siis siitäkin huolimatta, että julkisessa keskustelussa maahanmuuttoa on pidetty pääsääntöisesti pelkästään rikkautena ja voimavarana.

Arvoisa puhemies! Maahanmuutosta aiheutuvia kustannuksia on ryhdyttävä alentamaan, ja pikaisesti tulee toteuttaa hallitusohjelman kirjaus maahanmuuton kustannusten selvittämisestä, sillä kun kustannukset ovat tiedossa, on niihin helpompi puuttua lainsäädännöllisin keinoin.

Kuten edustaja Hakkarainen äsken totesi, Suomen on ensinnäkin alennettava maahanmuuttoon liittyviä vetovoimatekijöitä. Eräs tähän liittyvä merkittävä toimenpide on perheenyhdistämiskriteerien useassa vaiheessa tapahtuva tiukentaminen, ja toivottavasti kiristykset tapahtuvat tiukoin ehdoin. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeri Mäntylän johdolla on valmisteltu maahanmuuton sosiaaliturvan eriyttämistä ja karsintaa. Hallituksen maahanmuutto- ja turvapaikkapoliittisiin ohjelmiin sisältyvien esitysten nopea toteuttaminen tulee kyllä vähentämään julkisen sektorin velkaantumista, mutta vain jos ne toteutetaan täysimääräisesti.

16.50 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tulee itse seudulta, missä on viime vuosina koettu Suomen suurin rakennemuutos, huolestuttaa minuakin, niin kuin monia muitakin edustajia tänään tässä salissa, erityisesti tämä työllisyysmäärärahojen riittämättömyys. Tuntuu todella kylmältä näissä työttömyysluvuissa se valittu linja, että jokaisesta hallituksen lisätalousarviosta puuttuvat työllisyysmäärärahoihin panostukset.

Sitten mitä tulee viime viikon ikäviin uutisiin — Microsoftista ja Talvivaarasta on täällä puhuttu tänään useammassa puheenvuorossa — niin Microsoftin kohdalla hallitus on päättänyt hakea nyt Euroopan globalisaatiorahastosta tukea, ja kun tämä irtisanottujen määrä ylittää selkeästi näitten kriteereiden rajat, niin tuki suurella varmuudella meille myös saadaan. Itse mietin erityisesti näiden EU-tukien ja tietysti kaikkien valtion tukemien työllisyyspalveluiden kohdalla niiden pitkäjänteisyyttä ja sitä, että tukimuodoista on aidosti pitkällä aikavälillä hyötyä työllistyvälle itselleen ja sitä kautta koko meidän yhteiskunnalle. Uskallan kertoa jo ihan oman alueeni kokemuksesta: Meillä on käytössä hankkeita, joissa liian vähän painotetaan tai seurataan hyötysuhdetta toimenpiteen hinnassa. Toimenpiteet ja eri vaihtoehdot vaativat kehittämistä ja uudelleenarviointia koko ajan. Microsoftin työntekijöillä muun muassa on osaamista, jota me emme saa kuitenkaan päästää karkuun, päinvastoin, ja pitää muistaa, että heidänkin kohdallaan kysymys on useiden perheiden toimeentulosta ja hyvinvoinnista.

Mutta eniten tänään, kun käsitellään toista lisätalousarviota, huolestuttavat todellakin pitkäaikaistyöttömät ja meidän nuoret, työttömäksi valmistuvat tai jääneet ihmiset. Onko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2016 vp

hallituksen mielestä heillä aikaa odottaa lisätalousarvio toisensa perään? Minun mielestäni ei ole.

Kun olen kuunnellut koko keskustelun tästä toisesta lisätalousarvioesityksestä, sitä tekee pakostikin muutamia huomioita, ja yksi ylitse muiden oli debatissa ja alun varsinaisissa puheenvuoroissa se, että paitsi että suomalaisesta talonpojasta oltiin huolissaan oppositiosta, myös keskustan äänenpainot olivat kovin väriseviä tässä suhteessa. Kuka olisikaan ennen vaaleja uskonut, että meillä on pääministeripuolueena keskusta samaan aikaan, kun (Puhemies koputtaa) tuhatpäiset traktorimarssit ovat Helsingissä? Mutta nyt tässäkin pitää muistaa, että tärisyvät puheet (Puhemies koputtaa) eivät riitä vaan tarvitaan tekoja seuraavissa lisätalousarvioaloitteissa. Maaseudullakaan ei ole elämää ilman resursseja ja tekoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.